

1.

INTRODUCCIÓ

Aquest capítol introdueix algunes modificacions respecte de les edicions dels anys anteriors. En primer lloc, inclou l'anàlisi del panorama europeu i nacional i el balanç de l'Estratègia europea d'ocupació, el diàleg social i la protecció social, que en les edicions dels anys anteriors formaven part de l'apartat de la Unió Europea del capítol I referit al panorama econòmic. Enguany apareixen, a més a més, com a apartats nous els relatius a l'anàlisi de joves i mercat de treball, les polítiques d'ocupació, la formació, l'orientació per a l'ocupació i el reconeixement de l'experiència professional i l'absentisme laboral. Com en les edicions d'anys anteriors s'ha continuat ampliant la informació sobre la dimensió de gènere, els diferents grups de població i el fenomen de la immigració, així com les diferents dimensions de l'anàlisi del mercat de treball i els elements definidors de l'ocupació.

1.1.

PANORAMA GENERAL DEL MERCAT DE TREBALL

Aquest apartat inclou l'anàlisi del panorama europeu i nacional i el balanç de l'Estratègia europea d'ocupació, el diàleg

social i la protecció social, el panorama general del mercat de treball a les Balears, l'anàlisi de l'ocupació segons l'enquesta de població activa, l'anàlisi comparada de les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de les Balears i d'altres comunitats autònomes, l'índex de qualitat del treball (IQT) i els indicadors d'avaluació per a l'Estratègia europea d'ocupació (EEO).

1.1.1. EL PANORAMA EUROPEU I NACIONAL I EL BALANÇ DE L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCUPACIÓ, EL DIÀLEG SOCIAL I LA PROTECCIÓ SOCIAL.

En aquest apartat ens centram a analitzar el balanç de l'Estratègia europea d'ocupació, el diàleg social i les relacions laborals i la protecció social.

1.1.1.1. El balanç de l'Estratègia europea d'ocupació

Les expectatives que hi havia sobre el compliment el 2010 del principal objectiu quantitatiu sobre l'ocupació fixat per l'Estratègia europea d'ocupació era arribar aquest any a una taxa d'ocupació, per a la població entre 15 i 64 anys, del 70% en el conjunt de la UE. La pitjor dada d'aquest objectiu tal vegada siguin les pèrdues d'ocupació de la població masculina en edats intermèdies. Segons les dades d'Eurostat, aquests són els principals resultats (vegeu el quadre II.1):

QUADRE II-1. INDICADORS D'AVALUACIÓ PER A L'ESTRATÈGIA EUROPEA D'OCCUPACIÓ (2008-2009)														
Indicadors*	Espanya		UE-27		UE-27 Mitjana 3 millors		Diferència Espanya/UE-27		Diferència Espanya/mitjana 3 millors		Objectius 2010*		Diferències en 2009 respecte als objectius 2010	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	Espanya	UE	Espanya	UE
Ocupació														
Taxa d'ocupació	64,3	59,8	65,8	64,6	76,4	75,0	-1,5	-4,8	-12,1	-15,2	66,0	70,0	-10,2	-5,4
Taxa d'ocupació de dones	58,9	52,8	59,1	58,6	72,6	71,6	-0,2	-5,8	-13,7	-18,8	57,0	60,0	-7,2	-1,4
Taxa d'ocupació de majors de 55 anys	45,6	44,1	45,6	46,0	63,9	60,9	0,0	-1,9	-18,3	-16,8	-	50,0	-	-4,0
Atur														
Taxa d'atur (% població activa)	11,3	18,0	7,0	8,9	3,3	4,9	7,1	9,1	10,6	13,1	-	-	-	-
Taxa d'atur dones (% població activa femenina)	13,0	18,4	7,5	8,8	5,5	5,3	7,4	9,6	11,6	13,1	-	-	-	-
Taxa d'atur joves (% població activa de 15-24 anys)	29,2	37,8	16,2	19,9	8,0	10,0	13,0	17,9	21,2	27,8	18,6	-	10,6	-
Ràtio atur joves (% població de 15-24 anys)	13,5	16,9	6,9	8,4	3,4	5,3	6,6	8,5	10,2	11,6	-	-	-	-
Atur llarga durada (% total d'aturats)	17,9	23,6	34,6	33,1	13,4	11,0	-16,7	-9,5	4,5	12,6	-	-	-	-
Creixement del PIB real	1,2	-3,0	0,9	-4,2	6,5	-1,6	0,3	1,2	-5,3	-1,4	3,0	3,0	-1,8	-2,1

* Espanya: Objectius del PNR de 2005. UE: objectius de les cimeres de Lisboa el 2000 i d'Estocolm el 2001. L'objectiu d'augment del 3% en el PIB real anual correspon a l'escenari econòmic base de Lisboa. No hi ha objectiu quantitatiu sobre atur, però sí aconseguir una taxa «friccional» el 2010. La Comissió utilitza com a referència la mitjana dels tres millors resultats per països.

- El 2009 la taxa d'ocupació de la UE-27 ha disminuït al 64,6%, 1,2 punts percentuals menys que l'any anterior, i a 5,4 punts de l'objectiu del 70% establert per al 2010.
- La taxa d'ocupació femenina ha estat del 58,6%, i s'ha situat a 1,4 punts percentuals de l'objectiu del 2010.
- L'evolució de la taxa d'ocupació de majors de 55 anys ha passat del 45,6% al 46,0%, i encara és 4 punts inferior a per sota de l'objectiu per al 2010.

A Espanya, la taxa d'ocupació s'ha situat en el 59,8%, 4,5 punts menys que la registrada l'any anterior, fet que dona una idea de la intensitat de l'ajustament que està sofrint el mercat de treball espanyol. La taxa d'ocupació femenina ha passat del 58,9% al 52,8%.

Durant els darrers anys, la política d'ocupació a la Unió Europea^{1,2} ha aconseguit bons resultats gràcies a la fixació d'objectius i directrius comuns que han permès dur a terme una acció coordinada. Segons s'ha reconegut en el document *El futur de l'Estratègia europea d'ocupació*, les reformes que han adoptat els estats membres en el passat han contribuït a incrementar la resistència de l'ocupació a la desacceleració econòmica, a incrementar en més de 10 milions els llocs de feina i a reduir la desocupació i la taxa d'atur de llarga durada.

Això no obstant, i a causa de la incidència de

la crisi econòmica iniciada l'any 2008 i també de l'ampliació de la UE, s'han posat de manifest les tensions socials i els conflictes polítics d'etapes anteriors, fet que posa al descobert la debilitat de l'economia europea.

Amb la crisi econòmica, la taxa d'atur dels estats membres s'ha elevat, especialment en categories com els joves, els treballadors majors, les dones o les persones amb desavantatges específics. En aquest any 2010, Espanya ha encapçalat l'augment de la taxa d'atur de la zona euro segons dades de l'Eurostat. I, per últim, les dades de l'Eurostat mostren el fort increment de la taxa d'atur juvenil, que a Espanya ha passat en un any del 29,2% al 37,8%, la xifra més alta de tota la UE.

Com a avanç de la proposta de noves directrius de l'Estratègia 2020, s'han reduït de vuit a quatre i s'han d'aplicar sense canvis fins a l'any 2014, d'acord amb els plans de la Comissió.

Indicam aquí els tres objectius fonamentals de la UE que han de servir de base per fixar els objectius nacionals dels estats membres:

- Augmentar la taxa d'ocupació de les dones i dels homes de 20 a 64 anys d'edat al 75%.
- Reduir la taxa d'abandonament escolar al 10% i augmentar el percentatge de persones 30 a 34 anys amb titulació superior o una formació equivalent almenys al 40%.

1. A partir de l'any 2011, l'anàlisi de les polítiques d'ocupació en l'àmbit europeu es faran d'acord amb les directrius establertes per la Unió Europea en matèria d'ocupació recollides en el document de la Comissió Europea *Europa 2020. Una estratègia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador, 2010*.

2. Comissió Europea: *El futuro de la estrategia europea de empleo*. www.europa.eu.int

- Reduir el nombre d'europaus que viuen per sota del llindar de pobresa nacional en un 25%, cosa que suposaria que sortirien de la pobresa al voltant de 20 milions de persones.

1.1.1.2. El diàleg social i les relacions laborals

El 2009 el diàleg social europeu va estar marcat i condicionat per la situació socio-econòmica creada i els reptes derivats de la crisi econòmica, que han fet visibles els efectes en diferents aspectes i àmbits de les relacions laborals.

A principi de 2009, va tenir lloc una reunió entre la Comissió i els agents socials per debatre les mesures i les accions que calia emprendre per fer front a la crisi. Les organitzacions sindicals i patronals més representatives varen donar suport al Pla Europeu de Reformes Econòmiques (PERE). Tant els uns com els altres el varen considerar un bon punt de partida, ja que consideraven que s'haurien de prendre mesures addicionals i posar a cada una l'èmfasi en aspectes diferents. Malgrat les diferències, es varen comprometre a actuar de manera coordinada per garantir-ne l'aplicació.

Al marge del debat sobre la crisi, un dels resultats més destacats del diàleg social europeu ha estat l'Acord de revisió de la Directiva 96/34/CE per part de la Confederació Europea de Sindicats (CES), BUSINESSEUROPE, la Unió Europea d'Artesans i de les Petites Mitjanes Empreses (UEAPME) i el Centre Europeu de l'Empresa Pública (CEEP). Aquest acord es presenta com a resposta a la segona de les consultes fetes per la Comissió en matèria de conciliació de la vida laboral i

familiar. Per tant, es va aprovar la Directiva 2010/18 sobre permisos parentals, que substitueix l'anterior, amb un termini màxim de dos anys.

Durant l'any 2009 s'han presentat diferents programes i els resultats i els informes de programes anteriors, que es resumeixen seguidament:

- Es presenta un nou programa de treball conjunt per al període 2009-2010 en el qual les organitzacions sindicals i empresarials es comprometen a reforçar el diàleg social autònom, ja que són conscients dels efectes positius que té per aconseguir els objectius de creixement econòmic, la plena ocupació i el progrés social i mediambiental.
- Es presenta l'informe d'avaluació del marc d'accions per a la igualtat entre els homes i les dones. Aquest informe valora positivament la feina feta pels interlocutors socials nacionals per avançar en els quatre eixos principals del programa: actuar sobre els rols de gènere; impulsar la participació femenina en la presa de decisions; afavorir la conciliació de la vida laboral i familiar, i abordar la diferència salarial entre homes i dones.
- El gener del 2010 es presenta l'informe conjunt sobre reestructuracions de la UE.
- A la Cimera Social Tripartida del març del 2010 els interlocutors socials europeus varen presentar també l'Acord marc sobre mercats inclusius, amb el qual pretenen contribuir al creixement econòmic i la cohesió social.

- Es va crear un nou Observatori sobre les Agències de Treball Temporal Transfrontereres, que té com a objectiu promoure els agents socials d'informació continuada sobre els desplaçaments internacionals dels treballadors d'aquest tipus d'empreses, i que té un interès especial a analitzar l'impacte de la Directiva sobre el desplaçament de treballadors fet en el marc d'una prestació de serveis.
- L'Acord signat pels interlocutors socials del sector sanitari en matèria de prevenció de riscos laborals.

El diàleg social sectorial també ha girat entorn dels efectes de la crisi econòmica. Els interlocutors socials han presentat propostes conjuntes per tractar d'afrontar les pèrdues d'ocupació en els àmbits respectius, com és el cas del sector del transport per carretera, de la indústria química i del sector de la construcció.

A continuació, s'intenta fer un balanç global sobre el diàleg social, tot i la seva complexitat i varietat de models institucionals, considerant una sèrie d'aspectes generals:

- En la majoria de països s'han produït processos de diàleg i consulta a escala nacional sobre les mesures per afrontar la crisi.
- Els acords més generalitzats han estat els bipartits d'àmbit sectorial, especialment en els sectors més afectats per la crisi, com la construcció, la indústria i, en aquesta, la de l'automòbil.
- Els processos de diàleg social han estat més fàcils de desenvolupar als països

amb estructures institucionals fortament basades en la negociació entre els agents socials. Ara bé, el context de crisi ha afavorit també el diàleg en països amb menys tradició en aquest aspecte.

- En l'àmbit de la negociació col·lectiva empresarial resulta complicat poder realitzar una anàlisi ja que encara segueixen vigents convenis que es varen negociar abans dels impactes de la crisi.

Amb referència a la normativa sociolaboral comunitària, hi va haver diverses novetats de rellevància, principalment en l'àmbit de la política d'immigració; així mateix, es varen aprovar diverses directives en el terreny de la protecció enfront de riscos per a la seguretat i la salut a la feina. També hi va haver avanços en relació amb les propostes de directives que estan en fase de negociació, com és el cas de l'anomenada Directiva antidiscriminació.

En matèria d'immigració, és necessari destacar l'aprovació de la Directiva 2009/52/CE, de 18 de juny de 2009, per la qual s'estableixen normes mínimes sobre les sancions i les mesures aplicables als ocupadors de persones de tercers països en situació irregular, que té com a objecte prohibir l'ocupació de nacionals de tercers països que es troben en situació irregular amb la finalitat de combatre la immigració clandestina.

Finalment, en el camp de les polítiques migratòries, es va aprovar la Directiva 2009/50, relativa a les condicions d'entrada i de residència de nacionals de tercers països amb l'objectiu de crear una ocupació altament qualificada. Aquesta directiva pretén crear unes condicions més atractives

d'entrada i de residència perquè els nacionals de tercers països puguin optar a feines més qualificades en els estats membre de la Unió Europea.

1.1.1.3. La protecció social

Les institucions europees reconeixen que la crisi accentua la necessitat de donar suport als ciutadans en un moment de gran rigor pressupostari. Per aquest motiu, es posa un gran interès a disposar d'una protecció social més eficaç i eficient d'acord amb els principis d'accés per a tothom, adequació i sostenibilitat, que són els principis del mètode obert de coordinació social d'ençà que es va crear.

Malgrat les diferències dels nivells de despesa social dels diferents estats membres, és possible identificar algunes tendències comunes i, sobretot, assenyalar l'evolució de la posició d'Espanya per comparació a l'entorn més pròxim. El 2007, la despesa en protecció social a Espanya era equivalent al 21% del PIB, se situava a una distància considerable de la mitjana de la UE-27 (26,2% del PIB). A Espanya, el creixement de només un punt percentual del PIB experimentat en els darrers deu anys ha estat marcat, especialment, per l'augment de la despesa en atenció sanitària i en desocupació, que han viscut increments superiors als de les pensions. La preponderància de la despesa en desocupació a Espanya, que absorbeix el doble de la despesa social que a altres països, ha estat una de les principals característiques diferencials de la despesa social a Espanya.

Juntament amb el que s'ha dit, cal destacar el menor pes relatiu que encara tenen les

pensions de jubilació i viduïtat («vellesa» i «supervivència» en terminologia SEEPROS). Això no obstant, cal dir que, tot i que la participació d'aquesta funció de despesa sobre el total s'havia reduït ininterrompidament des de l'any 2000 fins a situar-se el 2005 en el 38,7% la despesa en protecció social, el 2007 havia augmentat el seu pes fins al 41,3% del total de la despesa. També la seva participació sobre el PIB després d'uns anys de descens ha augmentat fins a situar-se el 2007 en el 8,5% del PIB, una mica per sobre del màxim del 8,2% registrat l'any 2000. (Vegeu els gràfics A II-1 i A II-2.)

Per primera vegada l'Eurostat divulga dades de la despesa neta en protecció social sobre la base de l'any 2005. Els resultats alteren sensiblement l'ordre habitual dels països que més despesa social efectuen, de manera que Suècia, que tenia el nivell més alt de despesa bruta en protecció social (amb el 30,9% del seu PIB), descendeix al quart lloc; també els Països Baixos descendeixen sis llocs, i Dinamarca quatre. França és el país amb més despesa social neta (28,1%), mentre que el Regne Unit eleva la seva posició del novè al sisè lloc. Als països que menys despesa social duen a terme l'efecte no és tan visible: la despesa social neta a Espanya quedaria un poc per sota del 20% del PIB en aquest any de referència en lloc d'un poc per sobre. La continuïtat i l'actualització d'aquesta estadística permetria analitzar l'esforç en protecció social des d'un prisma diferent considerant el percentatge de la despesa social que reverteix directament en els ingressos del sistema.

Quant a les fonts d'ingressos de la protecció social, Espanya continua destacant pel major

pes de les contribucions socials sobre les transferències de l'Estat, encara que el pes de la participació de l'Estat en el finançament mostra una tendència creixent, paral·lela al pes decreixent de les contribucions socials en la composició total del finançament.

1.1.2. PANORAMA GENERAL DEL MERCAT DE TREBALL A LES BALEARS

Analitzam l'ocupació de l'any 2009 a partir de la informació que s'ha pogut extreure de l'estadística d'afiliació a la Seguretat Social (TGSS) i de l'enquesta de població activa (INE-EPA).³ Si l'any 2008 va ser l'any en què va començar la crisi econòmica amb efectes negatius sobre el mercat de treball, el 2009 es presenta com un any especialment regressiu tant pel que fa a la destrucció d'ocupació com pel que fa a l'augment de l'atur. Durant tot el 2009 el mercat laboral de les Illes Balears ha presentat importants símptomes de deteriorament.

Per ampliar la informació sobre el col·lectiu de persones immigrants, enguany incloem en aquest apartat l'anàlisi de l'enquesta nacional d'immigrants (ENI-07),⁴ publicada

per l'INE i que segueix les trajectòries d'una àmplia mostra de persones immigrades a Espanya a partir d'una explotació feta per l'IBESTAT.

La mitjana d'afiliacions a la Seguretat Social al llarg del 2009 ha estat de 422.638 persones. Per comparació a les dades del 2008, s'ha produït un descens de 29.603 treballadors afiliats, fet que, en termes percentuals, equival a una elevada disminució del 6,55%. Així doncs, aquest és el segon any en què es registra un descens en el nombre d'afiliacions a la Seguretat Social, que se suma al descens iniciat el 2008, quan l'afiliació baixà un 0,76%. (Vegeu el quadre II-2.)

La població afiliada femenina disminueix en termes relatius un 4,15%, mentre que la població masculina ho fa més del doble, amb un descens del 8,42% respecte de l'any 2008. Per tant, aquest descens en les xifres d'afiliació ha afectat de manera més directa el col·lectiu masculí: 27.190 llocs de feina ocupats per homes s'han destruït en aquests dos anys (un 82,3%), mentre que en el cas del col·lectiu femení el descens ha estat de 5.862 llocs de feina, cosa que en termes relatius equival al 17,7%.

QUADRE II-2. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL
SEGONS EL GÈNERE, ILLES BALEARS (2003-2009)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Dones	161.471	167.160	178.751	189.091	196.476	198.872	190.614
Homes	230.897	232.112	242.492	252.186	259.214	253.369	232.024
Total	392.368	399.273	421.243	441.276	455.694	452.241	422.638

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

3. Sobre les diferències metodològiques d'aquestes dues fonts estadístiques, vegeu: *Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears, 2001*, p. 372 i 373. Cal recordar que les dades d'afiliació es corresponen amb la mitjana anual feta l'últim dia del mes i les dades de l'EPA a la mitjana anual per trimestres.

4. L'enquesta nacional d'immigrants pren com a mostra les persones arribades a Espanya entre el 1997 i el 2007.

QUADRE II-3. EVOLUCIÓ DEL PES DE LA POBLACIÓ OCUPADA FEMENINA SOBRE EL TOTAL DE POBLACIÓ OCUPADA. ESPANYA - ILLES BALEARS (2001-2009)

	Illes Balears	Espanya
2001	39,9%	38,0%
2002	40,5%	38,6%
2003	41,2%	39,3%
2004	41,9%	39,8%
2005	42,4%	40,5%
2006	42,9%	41,1%
2007	43,1%	41,6%
2008	44,0%	42,7%
2009	45,1%	44,1%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Tenint en compte el règim d'afiliació, la distribució de l'ocupació entre l'un i l'altre sexe presenta estructures diferenciades. En la comparació de les distribucions segons la variable del sexe en el cas dels homes hi ha un major pes de l'afiliació al règim d'autònoms, amb un 24,2%, davant el 14,8% en el cas de la població femenina, mentre que pel que fa a les dones l'afiliació al règim de la llar té una major presència, amb un percentatge del 4,2%. Quant a l'afiliació al règim general, majoritari en ambdós casos, la proporció és del 73,3% entre els homes i del 80,6% entre les dones.

Això no obstant, el percentatge de dones sobre el total de la població afiliada continua essent inferior al percentatge d'homes. En concret, l'any 2009 s'ha tancat amb 190.614 dones afiliades, la qual cosa representa un percentatge del 45,1%. Aquest percentatge, en el conjunt de l'Estat, és d'un 44,1%. Des de l'any 2001 aquest per-

centatge ha augmentat 5,2 punts, mentre que a Espanya l'augment és de 6,1 punts, és a dir, a les Illes Balears històricament les dones tenen més pes sobre el total de la població ocupada, pes que cada vegada augmenta. Espanya s'acosta a la situació de les Illes Balears, de manera que es retalla el diferencial. (Vegeu el quadre II-3.)

A partir de l'anàlisi de la població ocupada per branques d'activitat,⁵ observam que a tots els sectors es registra un descens en el nombre d'afiliacions. El sector agrari i pesquer i el de la construcció són els que registren els majors decreixements, un 18,3% i un 17,7% respectivament. En canvi, el sector industrial és el que registra el descens més moderat, que es concreta en una pèrdua de 759 llocs de feina (un 2,5%). El sector de serveis, amb una disminució de població afiliada respecte del 2008 del 4,8%, és l'altre sector que registra una pèrdua d'ocupació més moderada durant l'any

5. A causa del canvi en la classificació estadística de la CNAE (Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques) que té com a objectiu actualitzar les activitats incloses en la classificació del 1993 sobretot per l'impacte dels nous processos productius en el sector de serveis, ens veiem obligats a fer una comparativa temporal entre les activitats econòmiques de gener del 2009 i gener del 2010 que ens faciliti una interpretació i una anàlisi estadística homogènies.

QUADRE II-4. CREIXEMENT DE L'OCUPACIÓ PER SECTORS D'ACTIVITAT, ILLES BALEARS (2008-2009)

	2008	2009	Variació	(%)
Agricultura	10.361	8.467	-1.894	-18,3
Indústria	30.332	29.573	-759	-2,5
Construcció	63.144	52.374	-10.770	-17,1
Serveis	348.408	331.594	-16.814	-4,8
Total	452.244	422.008	-30.236	-6,7

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

2009. Com es pot observar en el quadre II-4, el sector primari és el que registra el major descens en termes relatius, però és el sector de serveis el que registra el descens més elevat en termes absoluts, seguit pel sector de la construcció.

Si ens fixam amb més detall en el sector de serveis, que, d'altra banda, a la nostra comunitat és el que concentra el major nombre de població afiliada (el 78,6% de persones ocupades a les Illes Balears ho està en el sector de serveis), observam que les activitats més dinàmiques d'aquest sector, és a dir, les que més han crescut en termes relatius, són els serveis d'informació (47,1%), altres activitats professionals, científiques i tècniques (45,8%), activitats administratives d'oficina i d'altres activitats auxiliars de les empreses (32,2%), investigació i desenvolupament (17,4%) i activitats de serveis socials sense allotjament (17,2%).⁶ Per contra, s'ha de dir que les activitats de creació, artístiques i d'espectacle perden un 36,9%, amb 239 assalariats menys, així com les vinculades al sector de la publicitat i estudis de mercat (-14,6%). (Vegeu el quadre II-5.)

Si diferenciam entre els treballadors afiliats al règim general i els autònoms, podem assenyalar que el 76,7% dels afiliats són afiliats al règim general, mentre que en el règim d'autònoms aquest percentatge és del 19,9%, proporcions que es mantenen més o menys estables respecte dels anys anteriors (la resta de treballadors –el 3,4%– es classifiquen dins els règims especials), malgrat l'evolució negativa que presenten. Així, l'afiliació al règim general baixa en un -7,43%, mentre que entre el règim d'autònoms ho fa en un -4,91%. Resulta especialment rellevant l'augment que s'ha produït durant l'any 2009 en el règim de treballadors agraris, amb un increment del 12,7%. El règim de la llar i el règim del mar incrementen la seva ocupació en un 4,6% i un 0,4%, respectivament. (Vegeu el quadre II-6.)

Per la gran importància que té a les Illes Balears, cal que ens fixem en l'afiliació de treballadors fixos discontinus identificats segons la modalitat de contractació de les altes a la Seguretat Social. Com podem veure, l'increment interanual en aquest tipus d'afiliació contractual es produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins al final del mes de setem-

6. Cal observar que la majoria d'aquestes activitats formen part de les activitats agrupades en tecnologies de la informació i serveis privats a les empreses (vegeu l'apartat 8 del capítol I), que conformen el nucli dur de la nova societat del coneixement i de la informació i que són activitats amb un gran potencial de creixement.

QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-20010)

	Empreses						Autònoms						Assalariats					
	2009		2010		Var. (%)		2009		2010		Var. (%)		2009		2010		Var. (%)	
	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	
01 Agricultura, ramaderia, caça i activitats dels serveis que hi estan relacionats	96	90	-6	-6,25	2.948	2.799	-149	-5,05	366	349	-17	-4,64						
02 Silvicultura, explotació forestal i activitats dels serveis relacionats	10	12	2	20,00	24	19	-5	-20,83	352	374	22	6,25						
03 Pesca i aqüicultura	6	4	-2	-33,33	7	7	0	0,00	69	62	-7	-10,14						
05 Extracció d'antracita, hulla i lignit	0	0	-	-	2	4	2	100,00	0	0	0	-						
08 Altres indústries extractives	62	60	-2	-3,23	60	57	-3	-5,00	453	403	-50	-11,04						
09 Activitats de suport a les indústries extractives	0	0	-	-	3	2	-1	-33,33	0	0	0	-						
10 Indústria de l'alimentació	393	415	22	5,60	604	601	-3	-0,50	3.653	3.518	-135	-3,70						
11 Fabricació de begudes	138	109	-29	-21,01	92	90	-2	-2,17	1.143	943	-200	-17,50						
13 Indústria tèxtil	41	45	4	9,76	83	85	2	2,41	186	184	-2	-1,08						
14 Confecció de peces de vestir	58	54	-4	-6,90	165	144	-21	-12,73	263	208	-55	-20,91						
15 Indústria del cuir i del calçat	125	113	-12	-9,60	226	207	-19	-8,41	1.390	1.444	54	3,88						
16 Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	269	243	-26	-9,67	798	760	-38	-4,76	1.177	1.008	-169	-14,36						
17 Indústria del paper	18	15	-3	-16,67	13	10	-3	-23,08	140	128	-12	-8,57						
18 Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	193	180	-13	-6,74	354	370	16	4,52	1.038	931	-107	-10,31						
19 Coqueries i refinació de petroli	2	0	-2	-100,00	1	1	0	0,00	18	0	-18	-100,00						
20 Indústria química	54	54	0	0,00	48	46	-2	-4,17	263	256	-7	-2,66						
21 Fabricació de productes farmacèutics	41	37	-4	-9,76	1	1	0	0,00	135	131	-4	-2,96						

continua

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

	Empreses						Autònoms						Assalariats					
	2009		2010		Var.abs. Var. (%)		2009		2010		Var.abs. Var. (%)		2009		2010		Var.abs. Var. (%)	
22	17	15	-2	-11,76	12	12	0	0,00	77	70	-7	-9,09						
23	221	204	-17	-7,69	380	349	-31	-8,16	1.846	1.601	-245	-13,27						
24	31	26	-5	-16,13	188	176	-12	-6,38	219	160	-59	-26,94						
25	424	393	-31	-7,31	622	575	-47	-7,56	2.242	1.843	-399	-17,80						
26	7	6	-1	-14,29	9	9	0	0,00	32	29	-3	-9,38						
27	16	17	1	6,25	9	9	0	0,00	88	78	-10	-11,36						
28	75	70	-5	-6,67	250	229	-21	-8,40	569	481	-88	-15,47						
29	3	3	0	0,00	8	6	-2	-25,00	10	10	0	0,00						
30	214	177	-37	-17,29	506	430	-76	-15,02	1.218	1.015	-203	-16,67						
31	211	196	-15	-7,11	485	448	-37	-7,63	1.039	848	-191	-18,38						
32	83	81	-2	-2,41	151	154	3	1,99	723	604	-119	-16,46						
33	184	208	24	13,04	630	652	22	3,49	1.037	1.227	190	18,32						
35	29	28	-1	-3,45	23	24	1	4,35	1.367	1.209	-158	-11,56						
36	70	72	2	2,86	46	48	2	4,35	1.299	1.307	8	0,62						
37	13	16	3	23,08	9	8	-1	-11,11	100	132	32	32,00						
38	52	54	2	3,85	45	40	-5	-11,11	2.468	2.559	91	3,69						
39	1	1	0	0,00	1	3	2	200,00	1	4	3	300,00						

continua

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2009	2010	Var.abs. Var. (%)	2009	2010	Var.abs. Var. (%)	2009	2010	Var.abs. Var. (%)
41 Construcció d'edificis	4.020	3.381	-639 -15,90	7.212	6.150	-1.062 -14,73	22.700	18.230	-4.470 -19,69
42 Enginyeria civil	231	156	-75 -32,47	819	511	-308 -37,61	1.568	1.495	-73 -4,66
43 Activitats de construcció especialitzada	3.026	2.700	-326 -10,77	9.293	8.425	-868 -9,34	15.414	13.450	-1.964 -12,74
45 Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	1.114	1.057	-57 -5,12	2.059	2.037	-22 -1,07	5.787	5.355	-432 -7,47
46 Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor	1.940	1.877	-63 -3,25	3.432	3.354	-78 -2,27	13.122	12.228	-894 -6,81
47 Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	6.084	5.842	-242 -3,98	12.555	12.167	-388 -3,09	32.422	30.528	-1.894 -5,84
49 Transport terrestre i per canonades	1.267	1.194	-73 -5,76	4.388	4.253	-135 -3,08	6.533	5.928	-605 -9,26
50 Transport marítim i per vies navegables interiors	6	7	1 16,67	15	13	-2 -13,33	14	14	0 0,00
51 Transport aeri	30	31	1 3,33	10	8	-2 -20,00	3.288	2.671	-617 -18,77
52 Emmagatzemament i activitats afins al transport	207	213	6 2,90	113	125	12 10,62	4.774	4.559	-215 -4,50
53 Activitats postals i de correus	38	39	1 2,63	62	65	3 4,84	1.297	1.245	-52 -4,01
55 Serveis d'allotjament	1.130	1.096	-34 -3,01	929	899	-30 -3,23	13.526	11.949	-1.577 -11,66
56 Serveis de menjars i begudes	4.018	4.060	42 1,05	9.872	9.654	-218 -2,21	16.412	16.211	-201 -1,22
58 Edició	112	96	-16 -14,29	282	269	-13 -4,61	1.151	910	-241 -20,94
59 Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de TV, enregistrament de so i edició musical	74	69	-5 -6,76	176	170	-6 -3,41	774	817	43 5,56
60 Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	46	44	-2 -4,35	15	22	7 46,67	761	636	-125 -16,43
61 Telecomunicacions	121	120	-1 -0,83	153	169	16 10,46	1.394	1.400	6 0,43

continua

**QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)**

	Empreses				Autònoms				Assalariats			
	2009		2010		2009		2010		2009		2010	
	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)	Var.abs.	Var. (%)
62 Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	135	142	7	5,19	344	361	17	4,94	1.064	1.089	25	2,35
63 Serveis d'informació	60	74	14	23,33	138	170	32	23,19	335	493	158	47,16
64 Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	59	58	-1	-1,69	36	30	-6	-16,67	6.378	6.150	-228	-3,57
65 Assegurances, fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	82	83	1	1,22	62	58	-4	-6,45	573	547	-26	-4,54
66 Activitats auxiliars dels serveis financers i de les assegurances	276	278	2	0,72	1.082	1.068	-14	-1,29	776	773	-3	-0,39
68 Activitats immobiliàries	820	774	-46	-5,61	972	968	-4	-0,41	1.518	1.494	-24	-1,58
69 Activitats jurídiques i de comptabilitat	1.323	1.315	-8	-0,60	1.676	1.723	47	2,80	5.542	5.235	-307	-5,54
70 Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	143	153	10	6,99	272	279	7	2,57	728	789	61	8,38
71 Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assaigs i anàlisis tècnics	613	556	-57	-9,30	974	967	-7	-0,72	2.091	1.870	-221	-10,57
72 Investigació i desenvolupament	29	30	1	3,45	188	214	26	13,83	242	284	42	17,36
73 Publicitat i estudis de mercat	233	220	-13	-5,58	659	629	-30	-4,55	1.374	1.174	-200	-14,56
74 Altres activitats professionals, científiques i tècniques	118	132	14	11,86	744	775	31	4,17	570	831	261	45,79
75 Activitats veterinàries	95	102	7	7,37	238	244	6	2,52	225	244	19	8,44
77 Activitats de lloguer	895	740	-155	-17,32	1.913	1.638	-275	-14,38	5.217	4.074	-1.143	-21,91
78 Activitats relacionades amb l'ocupació	56	47	-9	-16,07	53	51	-2	-3,77	728	693	-35	-4,81
79 Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves	310	290	-20	-6,45	400	374	-26	-6,50	3.648	3.421	-227	-6,22

continua

QUADRE II-5. TREBALLADORS ASSALARIATS, AUTÒNOMS I EMPRESSES PER ACTIVITAT ECONÒMICA (CNAE 09)
A LES ILLES BALEARS (2009-2010)

	Empreses			Autònoms			Assalariats		
	2009	2010	Var.abs. Var. (%)	2009	2010	Var.abs. Var. (%)	2009	2010	Var.abs. Var. (%)
80 Activitats de seguretat i investigació	51	55	4 7,84	24	29	5 20,83	2.429	2.434	5 0,21
81 Serveis en edificis i activitats de jardineria	698	681	-17 -2,44	1.592	1.492	-100 -6,28	9.558	9.388	-170 -1,78
82 Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars de les empreses	177	212	35 19,77	474	528	54 11,39	1.703	2.252	549 32,24
84 Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	675	674	-1 -0,15	19	19	0 0,00	21.331	21.893	562 2,63
85 Educació	849	833	-16 -1,88	1.351	1.391	40 2,96	16.216	16.212	-4 -0,02
86 Activitats sanitàries	891	900	9 1,01	1.541	1.595	54 3,50	22.521	22.722	201 0,89
87 Assistència en establiments residencials	62	62	0 0,00	19	20	1 5,26	2.435	2.281	-154 -6,32
88 Activitats de serveis socials sense allotjament	144	149	5 3,47	79	72	-7 -8,86	3.166	3.711	545 17,21
90 Activitats de creació, artístiques i espectacles	80	96	16 20,00	697	641	-56 -8,03	647	408	-239 -36,94
91 Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	66	65	-1 -1,52	72	67	-5 -6,94	490	472	-18 -3,67
92 Activitats de jocs d'atzar i apostes	124	122	-2 -1,61	119	115	-4 -3,36	1.125	1.044	-81 -7,20
93 Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	444	462	18 4,05	639	613	-26 -4,07	3.548	3.353	-195 -5,50
94 Activitats associatives	909	907	-2 -0,22	303	295	-8 -2,64	3.654	3.621	-33 -0,90
95 Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	244	220	-24 -9,84	2.654	2.410	-244 -9,19	856	766	-90 -10,51
96 Altres serveis personals	1.197	1.169	-28 -2,34	3.180	3.117	-63 -1,98	3.305	3.138	-167 -5,05
97 Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	367	402	35 9,54	12	9	-3 -25,00	564	595	31 5,50
99 Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	11	10	-1 -9,09	1	1	0 0,00	27	26	-1 -3,70
Activitats no tipificades	1	1	0 0,00	0	0	- -	427	742	- -
TOTAL	38.858	36.994	-1.864 -4,80	82.715	78.629	-4.086 -4,94	290.929	274.961	-15.968 -5,49

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

**QUADRE II-6. TREBALLADORS EN ALTA LABORAL SEGONS EL RÈGIM,
ILLES BALEARS (2003-2009)**

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Var. 09/08
Règim general	302.750	308.526	324.458	341.957	356.010	350.189	324.183	-7,43
RE autònoms	77.252	78.269	79.637	81.271	84.305	88.333	83.995	-4,91
RE treballadors de la llar	4.914	4.911	9.753	11.292	8.834	9.311	9.741	4,62
RE agrari	5.267	5.298	5.163	4.625	4.444	2.350	2.649	12,70
RE treballadors de la mar	2.285	2.235	2.235	2.134	2.102	2.061	2.070	0,40
Total	392.469	399.239	421.246	441.279	455.694	452.244	422.638	-6,55

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

bre. En aquests lapses de temps, i coincidint amb l'inici i el final de la temporada turística, és quan creix aquest tipus de contractació. L'any 2009 el nombre de contractes fixos discontinus ha crescut el 3,61% de mitjana amb relació a l'any 2008 i ha arribat als 32.413 afiliats indefinits fixos discontinus de mitjana, amb una punta el mes de juliol de quasi 52.037 afiliats amb aquest tipus d'afiliació contractual. (Vegeu el quadre II-7.)

La destrucció d'ocupació en l'economia balear, igual que l'any passat, es produeix principalment a Menorca (-7,69%) i a Mallorca (-6,74%). Eivissa, que l'any anterior va registrar un creixement interanual del 0,51%, enguany ha vist com les xifres d'ocupació registrades són negatives; el descens s'ha xifrat en un 5,86%. Formentera és l'única illa que ha registrat un creixement interanual, que ha estat del 3,57%. (Vegeu el quadre II-8.)

Una altra anàlisi que cal fer és la dels treballadors estrangers, per la importància que tenen. (Vegeu l'apartat 1 del capítol III.)

Per nacionalitats i segons dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social, la població ocupada estrangera ha registrat una mitjana anual de 74.033 treballadors d'alta, cosa que representa el 17,5% del conjunt de treballadors d'alta a la Seguretat Social. Les Balears continuen essent la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social, tot i que per primera vegada es produeix un descens en el nombre de persones estrangeres donades d'alta a la Seguretat Social. (Vegeu el quadre II-9 i l'apartat 1 del capítol III.)

La distribució dels treballadors estrangers segons la zona de procedència ha variat al llarg dels anys. Si l'any 2001 el pes dels treballadors amb nacionalitat de països de la UE era del 58,7% (18.598), i el dels treballadors estrangers no comunitaris del 41,3% (13.906), l'any 2009 ens trobam que el pes d'aquests dos col·lectius és el següent: el 54,8% són treballadors estrangers no comunitaris (40.567) i el 45,2% són treballadors de la UE (33.467).

QUADRE II-7. EVOLUCIÓ DE LES AFLIACIONS PER TIPUS DE CONTRACTE. ILLES BALEARS (2008-2009)

	Indefinitos fixos discontinuus ¹		Altres indefinitos		Total indefinitos		Temporals		Total afiliats						
	2008	2009	%	2008	2009	Var. (%)	2008	2009	Var. (%)	2008	2009	Var. (%)			
Gener	9.839	8.969	-8,84	176.457	174.758	-0,96	186.296	183.727	-1,38	108.019	86.990	-19,47	411.101	387.373	-5,77
Febrer	14.389	13.169	-8,48	176.928	173.871	-1,73	191.317	187.040	-2,24	111.570	88.528	-20,65	420.389	392.041	-6,74
Març	22.189	19.757	-10,96	177.741	173.006	-2,66	199.930	192.763	-3,58	115.256	89.731	-22,15	434.333	399.281	-8,07
Abril	35.909	35.390	-1,45	178.100	172.388	-3,21	214.009	207.778	-2,91	123.783	96.415	-22,11	458.762	422.621	-7,88
Maig	48.706	50.353	3,38	178.754	172.120	-3,71	227.460	222.473	-2,19	143.554	112.943	-21,32	494.950	456.610	-7,75
Juny	49.608	51.694	4,20	178.073	170.754	-4,11	227.681	222.448	-2,30	149.929	122.627	-18,21	502.460	467.041	-7,05
Juliol	49.934	52.037	4,21	177.887	170.261	-4,29	227.821	222.298	-2,42	153.937	128.625	-16,44	506.592	472.959	-6,64
Agost	49.688	51.468	3,58	177.967	169.666	-4,66	227.655	221.134	-2,86	149.344	122.521	-17,96	501.698	465.377	-7,24
Setembre	48.007	49.509	3,13	177.078	168.877	-4,63	225.085	218.386	-2,98	129.003	106.288	-17,61	477.631	445.400	-6,75
Octubre	27.194	37.619	38,34	176.469	168.383	-4,58	203.663	206.002	1,15	102.568	94.298	-8,06	428.271	419.492	-2,05
Novembre	11.627	10.362	-10,88	176.701	167.088	-5,44	188.328	177.450	-5,78	94.944	82.534	-13,07	402.063	375.399	-6,63
Desembre	8.303	8.624	3,87	175.452	166.835	-4,91	183.755	175.459	-4,51	87.040	77.881	-10,52	388.677	368.060	-5,30
Mitjana anual	31.283	32.413	3,61	177.301	170.667	-3,74	208.583	203.080	-2,64	122.412	100.782	-17,67	452.244	422.638	-6,55

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social, Direcció Provincial a les Illes Balears. Comissió Executiva Provincial.

(1). Afiliacions a 01, Règim general, 0613 Règim agrari, 081 Règim de la mar i 0911 Règim mineria. El total no es correspon amb el total d'afiliacions.
 (2). El total d'afiliats contractats inclou la categoria <no consta>. El sumatori d'indefinitos i temporals no es correspon amb el total.

QUADRE II-8. TREBALLADORS AFILIATS PER ILLES (2008-2009)

	2008	2009	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Mallorca	369.700	344.787	-24.913	-6,74
Menorca	32.525	30.024	-2.501	-7,69
Eivissa	46.778	44.035	-2.743	-5,86
Formentera	2.631	2.725	94	3,57
Altres províncies	609	1.066	457	75,02
Total	452.244	422.638	-29.606	-6,55

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-9. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL, ILLES BALEARS (2009)

	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% No UE
Gener	26.468	35.905	62.373	42,4	57,6
Febrer	27.182	36.380	63.562	42,8	57,2
Març	28.578	37.200	65.778	43,4	56,6
Abril	32.423	40.130	72.553	44,7	55,3
Maig	38.914	45.591	84.505	46,0	54,0
Juny	41.828	47.678	89.506	46,7	53,3
Juliol	42.852	47.924	90.776	47,2	52,8
Agost	41.612	46.930	88.542	47,0	53,0
Setembre	37.748	43.457	81.205	46,5	53,5
Octubre	32.762	39.449	72.211	45,4	54,6
Novembre	26.174	33.915	60.089	43,6	56,4
Desembre	25.058	32.241	57.299	43,7	56,3
Mitjana 2009	33.467	40.567	74.033	45,2	54,8

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

Respecte de l'any 2008, els treballadors amb nacionalitat de països de la UE registren un descens en el volum de població ocupada que en termes absoluts és de -2.938 treballadors i en termes relatius del -8,1%, mentre que els treballadors no comunitaris registren un descens més im-

portant de -6.108 i en termes relatius del -13,1%.

L'any 2009, per primera vegada des del 2001, es registra un descens de l'ocupació tant en el grup de treballadors nacionals (-6,6%) com en el grup de treballadors es-

trangers (-10,9%). De fet, i com mostren les xifres, la major destrucció d'ocupació s'ha registrat en el grup de treballadors estrangers; situació que marca un punt d'inflexió atès que ens els darrers anys el col·lectiu que generava més llocs de feina era el dels treballadors estrangers.

Es pot apreciar que durant els mesos de més ocupació (juny, juliol i agost) el pes dels treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la UE creix respecte dels mesos de temporada baixa, molt més que la incorporació de treballadors estrangers no comunitaris al nostre mercat de treball (i que ho fa bàsicament en l'activitat hotelera). Aquestes diferències estacionals entre tots dos col·lectius es poden apreciar en el gràfic A II-3.

Aquest comportament s'explica per l'especialització de la nostra comunitat en l'activitat turística, fortament estacional i amb unes necessitats específiques de mà d'obra.

Segons el país de nacionalitat, com es reflecteix en els quadres 10A i 10B, podem assenyalar que, dins el grup de països que pertanyen a la Unió Europea, els que aporten més mà d'obra a la nostra comunitat autònoma són, en primer lloc, Alemanya (que aporta el 27,4% dels treballadors de la Unió Europea i el 12,4% del total d'afiliats estrangers), seguida del Regne Unit (el 16,3% i 7,4% respectivament) i d'Itàlia (el 15,4% i el 7% respectivament). Aquests percentatges de participació han anat una mica a la baixa respecte dels anys anteriors. D'aquests treballadors estrangers amb nacionalitat de països de la Unió Europea, el 65,3% cotitza en el règim general, i el 31,4% són autònoms, la qual cosa ens

mostra la poca significació que tenen en la resta de règims: l'agrari, el de la mar o el de la llar. (Vegeu el quadre II-10A.)

D'altra banda, la major presència de treballadors estrangers afiliats no comunitaris són els que provenen del Marroc (15,8%) i l'Equador (15,7%). Això no obstant, en relació amb el total de població estrangera afiliada a la nostra comunitat autònoma, és Alemanya la que aporta el percentatge més elevat de persones treballadores (12,4%), la segueixen l'Equador i el Marroc amb el 8,6% respectivament, i el Regne Unit (7,4%). (Vegeu el quadre II-10B.)

Quant als treballadors estrangers no comunitaris, malgrat que el 73,9% cotitza en el règim general de la Seguretat Social i el 7,6% són autònoms, és destacable la presència d'aquest col·lectiu en altres activitats, concretament en els règims especials. En el règim especial d'empleades i empleats de la llar es troba el 14,7% de persones afiliades, el 33,3% de les quals provenen de l'Equador o de Colòmbia. Un altre règim en què aquest col·lectiu d'estrangers amb nacionalitat de països de fora de la Unió és representatiu és l'agrari, amb 1.483 treballadors d'alta durant el 2009 (cosa que en termes relatius suposa el 90,8% sobre el conjunt de població estrangera afiliada en aquest règim). Cal destacar a més que la majoria dels treballadors del règim agrari són originaris del Marroc.

Durant el període 2001-2008, es registren 50.576 noves afiliacions de persones estrangeres (un augment del 155,6%). En aquest any 2009, aquest augment s'ha interromput per un descens en la participació laboral d'aquest col·lectiu, que s'ha vist es-

**QUADRE II-10A. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL
PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (UE) A LES ILLES BALEARS (2009)**

	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Alemanya	5.012	4.006	8	28	108	9.162
Àustria	281	163	0	1	4	450
Bèlgica	368	145	0	5	4	522
Bulgaria	1.636	349	48	3	371	2.407
Xipre	2	0	0	0	0	2
Dinamarca	101	87	0	0	1	189
Eslovàquia	248	31	1	2	10	291
Eslovènia	32	4	0	0	2	38
Estònia	18	0	0	0	0	18
Finlàndia	92	25	0	2	1	119
França	1.277	625	2	15	18	1.936
Grècia	46	30	0	0	1	77
Hongria	148	36	3	0	3	190
Irlanda	127	56	0	0	2	185
Itàlia	4.028	1.123	5	14	29	5.198
Letònia	33	0	0	0	0	33
Lituània	68	10	0	0	0	78
Luxemburg	6	5	0	0	1	12
Malta	3	1	0	0	0	4
Països Baixos	580	324	1	5	7	916
Polònia	1.012	219	15	1	42	1.290
Portugal	693	93	3	0	17	807
Regne Unit	3.118	2.282	4	16	42	5.463
Rep. Txeca	296	43	4	0	8	350
Romania	2.239	665	56	4	191	3.155
Suècia	398	173	1	3	1	576
Total UE	21.861	10.493	150	98	864	33.467

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

pecialment afectat per l'actual situació de crisi. Segons les dades exposades fins ara, la població estrangera, amb 9.046 afiliacions menys, protagonitza el 30,6% de la destrucció d'afiliació observada respecte de l'any 2008. A més, la crisi econòmica està

endurant les condicions d'accés al mercat de treball i la promoció de la integració sociolaboral del col·lectiu de persones immigrades. La impossibilitat d'integrar-se en el mercat laboral té conseqüències legals per a les persones immigrants irregulars, ja que una

QUADRE II-10B. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL PER NACIONALITATS I PER RÈGIMS (FORA DE LA UE) A LES ILLES BALEARS (2009)						
	General	Autònoms	Agrari	Mar	Llar	Total
Equador	4.948	123	141	1	1.137	6.350
Marroc	4.792	337	717	21	528	6.395
Colòmbia	3.317	157	310	4	845	4.633
Argentina	3.560	501	11	10	379	4.461
Xina	1.269	618	2	0	77	1.965
Uruguai	1.423	122	9	3	211	1.768
Bolívia	973	26	57	4	824	1.884
Perú	853	35	11	2	186	1.088
Resta de països	8.847	1.155	226	27	1.769	12.023
Total fora UE	29.983	3.075	1.483	70	5.956	40.567

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

oferta de feina formal constitueix una condició necessària per optar a la legalització per arrelament després de tres anys d'estada a Espanya; mentre que entre la població immigrada amb permís de residència, la situació de desocupació, si es perllonga, pot suposar la pèrdua de l'estatus legal perquè la renovació dels permisos de residència i treball està subjecta a certes condicions de cotització a la Seguretat Social i a tenir un contracte laboral.

Segons les dades de l'evolució d'afiliats estrangers al règim general per sectors i branques d'activitat per mitjanes anuals, s'observa una concentració més elevada de mà d'obra immigrant en el sector de l'activitat hotelera (32,7%) i un 19% treballa en el sector de la construcció. (Vegeu el quadre II-11.).

De l'ENI-07 se'n desprèn que el nivell d'estudis és el principal factor que explica les desigualtats en la posició socioeconòmica dels immigrants. El nivell d'estudis interacciona amb dues variables més: d'una banda,

les xarxes migratòries i, de l'altra, el capital lingüístic. Aquestes tres variables condicionen el desenvolupament d'itineraris sociolaborals molt diferenciats entre les persones immigrades.

El país d'origen majoritari de les persones immigrades a les Balears segon el seu país de naixement es pot consultar al gràfic II-1.)

Entre els motius per immigrar predominen els relacionats amb la qualitat de vida (23,03%) i la cerca d'una feina (16,9%).

Quant a la seva posició en l'escala laboral en el moment de l'enquesta (2007), destaca un 10,7% que desenvolupa feines en el grup de direcció d'empreses i Administració pública; un 22,5% com a artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres, de la construcció...; un 19,2% com a treballadors dels serveis i de restauració, personals, protecció i venedors, i un altre 19% com a treballadors no qualificats. (Vegeu el gràfic II-2.)

**QUADRE II-11. TOTAL D'AFILIATS ESTRANGERS PER SECTORS D'ACTIVITAT
A LES ILLES BALEARS (RÈGIM GENERAL, MITJANA 2009)**

Sector d'activitat	Absolut	% sobre el total
Agricultura, ramaderia, caça, selvicultura i pesca	170	0,3
Indústries extractives	47	0,1
Indústries manufactureres	2.486	4,7
Producció d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	19	0,0
Subm. d'aigua, activ. Sanejament, gestió residus i descontaminació	238	0,5
Construcció	10.011	19,0
Comerç; reparació de vehicles de motor i bicicletes	7.005	13,3
Transport i emmagatzemament	1.523	2,9
Hoteleria	17.194	32,7
Informació i comunicacions	570	1,1
Activitats financeres i d'assegurances	214	0,4
Activitats immobiliàries	406	0,8
Activitats Professionals Científiques i Tècniques	1.215	2,3
Activitats Administratives i Serveis Auxiliars	5.249	10,0
Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	379	0,7
Educació	886	1,7
Activitats sanitàries i serveis socials	1.852	3,5
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	1.686	3,2
Altres serveis	1.259	2,4
Act. de les llars com a ocupadores de personal domèstic i productors de béns i serveis per a ús propi	143	0,3
Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	14	0,0
Activitats sense classificar	0	0,0
Total	52.566	100,0

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

1.1.3. ANÀLISI DE L'OCUPACIÓ SEGONS L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA: RESUM DE DADES GENERALS⁷

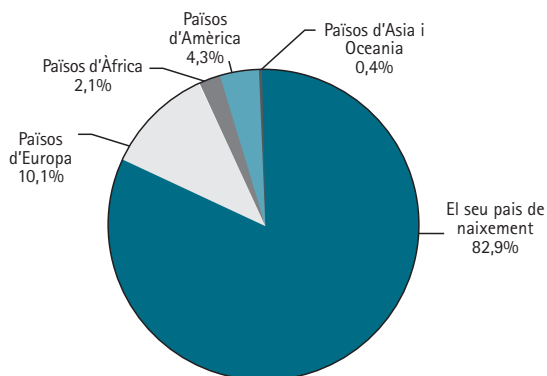
El panorama econòmic de crisi exposat al llarg del capítol I ha afectat de manera

important el nostre mercat de treball, que ha presentat l'any 2009 (mitjana anual) una destrucció d'ocupació del -6,1% i un augment de l'atur del 84,7%.

Segons les dades que ofereix l'enquesta de

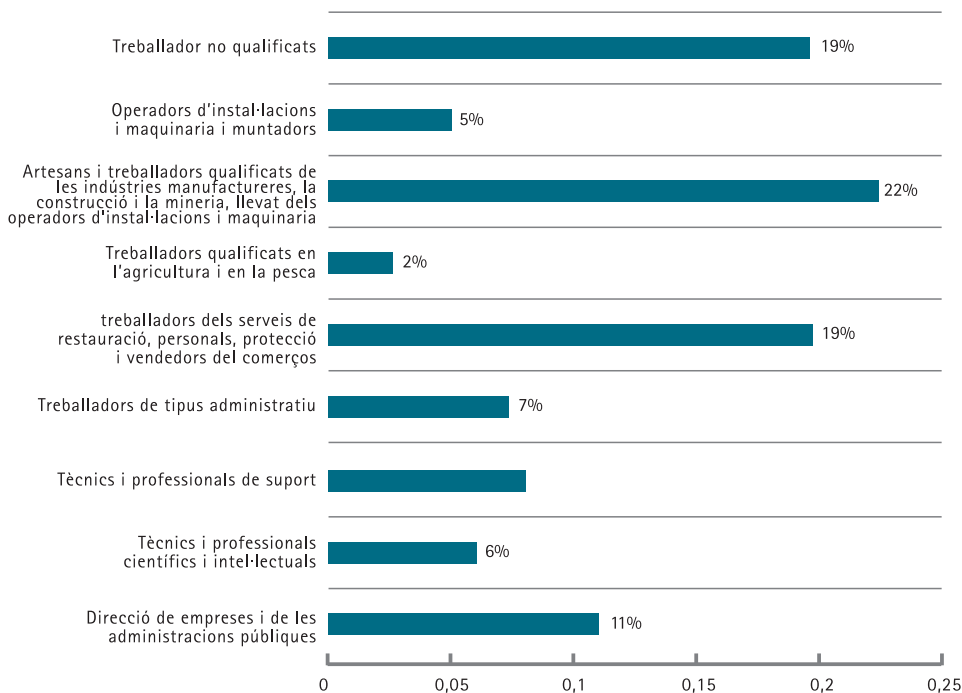
7. Les dades de l'EPA s'han tret directament del web de l'INE i d'altres s'han elaborat directament a partir de les mícrodades de l'EPA. En aquest cas, són d'elaboració pròpia i l'INE no és responsable de la seva exactitud i fiabilitat.

Gràfic II-1
Immigrants per continent d'origen de la migració a les Illes Balears

Font: Elaboració pròpia

Gràfic II-2
Immigrants per qualificació a les Illes Balears

Font: Elaboració pròpia

QUADRE II-12. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS (1997-2009)

Anys	Variació		
	Metodologia: 2005	Absoluta	Relativa
1997	313.200	20.325	6,9
1998	323.275	10.075	3,2
1999	348.325	25.050	7,7
2000	380.675	32.350	9,3
2001	394.075	13.400	3,5
2002	415.450	21.375	5,4
2003	430.250	14.800	3,6
2004	448.775	18.525	4,3
2005	468.052	19.277	4,3
2006	495.975	27.923	6,0
2007	507.975	12.000	2,4
2008	509.775	1.800	0,4
2009	478.925	-30.850	-6,1

Font: INE, enquesta de població activa.

població activa (EPA), la població ocupada a les nostres illes l'any 2009 és de 478.925 persones. Aquesta xifra representa un descens de 30.850 efectius laborals respecte del 2008. (Vegeu el quadre II-12). Hem de retrocedir a l'any 1993 per trobar una variació negativa de l'ocupació.

Per sectors d'activitat, el descens en el nombre de persones ocupades és generalitzat. El sector agrari registra un descens en termes relatius del 26,8%, en termes absoluts estam parlant de 2.400 persones. El sector industrial perd 4.700 llocs de feina, fet que en termes relatius suposa un 10,7%.

Els sectors que en termes absoluts han patit més la destrucció d'ocupació són el sector de la construcció i el sector de serveis.

Així doncs, el sector de la construcció durant el 2009 ha perdut 13.700 llocs de

feina (un 17,4% menys respecte de l'any anterior); el sector de serveis ha registrat un descens de 10.100 persones, cosa que suposa un 2,7% menys respecte de l'any anterior. (Vegeu el quadre II-13.)

Les variacions negatives entre els diferents sectors ha afectat l'estructura sectorial de l'ocupació. El pes del sector de serveis, malgrat que manté la seva preponderància, ha passat del 74,7% al 71,15%, i en el cas de la construcció s'ha passat d'una proporció del 15,5% al 13,7%. Per contraposició, l'agricultura i la indústria (que perd ocupació) guanyen pes relatiu.

En tot cas la dada més significativa de la conjuntura de l'any 2009 és la relacionada amb la població assalariada amb contracte temporal, que indica la fragilitat d'aquest tipus de relació laboral. Segons les dades de l'EPA, la població assalariada amb con-

QUADRE II-13. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA PER TRIMESTRES I PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2005-2009)

Trimestres/any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total*
1r trim. 2005	9,7	35,9	73,6	310,5	429,6
2n trim. 2005	7,2	36,4	75,9	366,1	485,6
3r trim. 2005	9,4	40,8	75,0	374,7	499,9
4t trim. 2005	11,0	40,1	70,5	335,4	457,1
1r trim. 2006	8,9	40,8	73,4	333,8	456,9
2n trim. 2006	9,4	42,0	72,8	382,4	506,6
3r trim. 2006	7,8	42,0	69,8	409,3	528,9
4t trim. 2006	9,3	42,7	71,8	367,7	491,5
1r trim. 2007	9,8	44,2	79,5	341,3	474,8
2n trim. 2007	11,2	46,8	84,1	383,0	525,1
3r trim. 2007	11,4	54,5	73,7	397,4	537,0
4t trim. 2007	11,7	49,6	85,1	348,6	495,0
1r trim. 2008	8,8	48,6	81,3	346,1	484,8
2n trim. 2008	10,5	42,5	84,9	387,5	525,4
3r trim. 2008	8,1	40,9	79,4	405,9	534,3
4t trim. 2008	8,4	42,0	70,2	373,9	494,6
1r trim. 2009	7,1	41,5	72,6	328,5	449,7
2n trim. 2009	6,5	35,9	68,1	375,6	486,1
3r trim. 2009	6,1	41,3	61,1	408,5	517,1
4t trim. 2009	6,5	36,7	59,1	360,5	462,8

* Dades en milers.

Font: INE, enquesta de població activa.

tracte temporal presenta una evolució negativa del -16,5% (-19.400), mentre que l'ocupació indefinida presenta, en termes de mitjana anual, un lleuger augment de 1.600 assalariats (+0,5%). Al llarg del 2009, però, el comportament positiu de l'ocupació assalariada indefinida s'observa tan sols en el tercer trimestre de l'any, i presenta en la resta de trimestres evolucions negatives (no superiors al -2%), que en tot cas no arriben a assolir les taxes de variació de l'ocupació temporal, que oscil·len entre

el -23,5% del primer trimestre i el -12% del quart trimestre.

L'impacte de la crisi ha tingut efectes diferenciats sobre els diferents grups de població atenent les variables sociodemogràfiques de sexe, nacionalitat i edat. Segons la variable de sexe, l'ajust de l'ocupació és més acusat entre els homes, si bé les dones presenten també evolucions de signe negatiu. Pel que fa als homes, la fallida de la construcció es presenta com el principal

causant de la disminució en el nombre d'homes ocupats; la pèrdua d'ocupació masculina és, segons l'EPA, del -9,2% (-26.900 ocupats) Entre les dones es perden 4.000 llocs de feina, cosa que suposa una evolució anual negativa del 2%.

En el cas de l'ocupació femenina, ens trobam amb una major discrepància entre l'evolució de les dades de l'EPA i les dades d'afiliació a la Seguretat Social exposades en l'apartat anterior. Al parer de molts d'autors, es podria relacionar amb un augment de l'economia informal entre les dones.⁸

En l'actualitat, l'ocupació masculina es troba en un 58,5% en el sector de serveis, un 19,66% en el sector de la indústria i un 16,37% en el sector de la construcció. Quant a les dones, la participació en el mercat laboral es continua fent en condicions d'una major concentració sectorial, i gairebé 9 de cada 10 ocupades (87,5%) treballen en el sector de serveis. Pel que fa a la pèrdua d'ocupació segons sexe i sector d'activitat, cal destacar que entre els homes la pèrdua d'ocupació es troba a tots els sectors excepte l'agricultura, i que és especialment intensa en la construcció, tot i les evolucions molt negatives del sector industrial i del sector de serveis. En el cas de les dones, la pèrdua d'ocupació s'explica en part per la construcció i en gran manera per la involució del sector de serveis.

L'any 2009 la població estrangera ocupada representa, amb 106.000 persones, el 22,13% del total d'ocupació de les Illes. Per comparació a l'any 2008, s'observen pèr-

dues d'ocupació entre la població espanyola (-3,7%) i entre la població estrangera tant l'originària de la UE com la no comunitària. En el primer cas la destrucció d'ocupació relativa és del -5,15%, mentre que en el segon la variació és molt més negativa, ja que se situar en un -17%.

L'ocupació entre els menors de 25 anys és a les Illes de 42.300 persones, xifra que suposa un descens per comparació al 2008 del 9,05% (-4.100).

La destrucció d'ocupació es veu acompanyada d'un espectacular increment anual de la població aturada, que és, en termes relatius, del 84,7% (+18.000). La taxa de variació suposa situar la xifra de població aturada en 105.300 persones (mitjana anual).

En la conjuntura actual, i atesa l'estructura de la destrucció d'ocupació, l'atur ha augmentat més entre els homes que no entre les dones, si bé tant en un cas com en l'altre l'atur puja molt amb variacions del 106,33% (+31.400) i del 60,37% (+16.000) respectivament.

A més del nombre elevat de persones aturades, dues són les qüestions que més destaquen de la situació del mercat de treball del 2009: d'una banda, la dificultat de bona part de la població aturada per reincorporar-se al mercat de treball, de manera que augmenta l'atur de llarga durada (1 any o més); de l'altra, l'alta taxa d'atur entre la població més jove (menors de

8. Les dades de totes dues fonts no són comparables perquè es tracta de diferents tipus d'operacions estadístiques. Sí que solen comparar-se, en la literatura especialitzada, les taxes de variació interanual, que abans de la crisi presentaven valors aproximats. Aquesta coincidència en les variacions interanuals relatives ha deixat de produir-se durant el 2008 entre la població total, i el 2009, entre les dones. Els analistes n'apunten com a possible explicació l'augment de l'economia submergida.

25 anys). En el quart trimestre de l'any 2009, l'atur de llarga durada representava el 30,5% del total de l'atur, mentre que en el primer trimestre la proporció era de l'11,8%. Pel que fa a la població menor de 25 anys, cal destacar l'elevadíssima taxa d'atur, del 31,88% (mitjana anual), que presenta el col·lectiu, molt enfora de la taxa del conjunt de la població, que és del 18,07%.

1.1.4. ANÀLISI COMPARADA DE LES TA-XES D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ATUR DE LES BALEARS I D'ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

En acabar l'any 2009, les Illes Balears presenten una taxa d'activitat⁹ del 65,6% (gairebé un punt per sobre de la mitjana del 2008), que continua essent la més alta del territori nacional. Les comunitats autònomes amb la taxa d'activitat més elevada són, darrere de les Balears, Madrid (64,8%), Catalunya (62,7%) i les Canàries (62,1%). (Vegeu el quadre II-14.)

La major taxa d'activitat es correspon amb un augment de la població activa que s'ha produït al llarg de tot l'any 2009 a pesar de la situació adversa del mercat laboral, i que en bona part protagonitzen les dones. Efectivament, l'any 2009 la població activa ha augmentat a les Illes en 16.600 persones (+2,93%), 12.000 de les quals eren dones. Pel que fa a les dones, la població activa

creix un 4,88%, molt més que no la dels homes, en què hi ha una variació a l'alça de l'1,42%, i augmenta especialment entre les dones en edats compreses entre 45 i 54 anys i només entre dones de nacionalitat espanyola.

Juntament amb aquestes dades, és interessant fer ressaltar que el pas de la inactivitat a l'activitat en la conjuntura de crisi de l'any 2009 es produeix sobretot entre les dones dedicades a tasques de la llar.¹⁰

Si tenim en compte el nivell de formació assolit per les persones que formen part de la població activa, ens adonam que la seva taxa d'activitat és més alta com més alt és el nivell de formació que tenen, i que aquesta dada és dóna per a ambdós sexes. (Vegeu els gràfics A II-4, A II-5 i A II-6.)

L'any 2009 la taxa d'activitat masculina es manté constant respecte del 2008 (creix només dues dècimes), mentre que la taxa d'activitat femenina experimenta un creixement de gairebé 2 punts. Enguany, la taxa d'activitat femenina ha estat del 57,9% (quan l'any passat va ser del 56%), 6,3 punts per sobre de la mitjana estatal. La Comunitat de Madrid, amb una taxa del 57,3%, se situa 6 dècimes per sobre de les Illes. Tot i l'entrada creixent de la dona en el mercat de treball i malgrat el consegüent escurçament de distància respecte de la masculina, la taxa d'activitat masculina (del 73,4% l'any 2009) encara es troba molt per

9. La taxa d'activitat és la relació entre la població activa i la potencialment activa.

10. La població activa masculina creix en 4.600 persones i la femenina en 12.000. De les 12.000 actives més, 7.100 són dones entre els 45 i els 54 anys. Per nacionalitat, les dones actives espanyoles augmenten en 13.700 persones, mentre que les estrangeres actives són menys que el 2008. Les dones inactives dedicades a les tasques de la llar han baixat en un any en -6.000 persones. A pesar de no tenir informació més específica, les dades apunten a una major participació de les dones en el mercat laboral a curt termini associada a estratègies d'adaptació de les llars amb atur masculí, fet que posaria de manifest un cop més que la incorporació de moltes dones al mercat laboral es fa en condicions peculiars de subordinació.

QUADRE II-14. TAXA D'ACTIVITAT PER TRIMESTRES I PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2008-2009)

	1r trim. 08	2n trim. 08	3r trim. 08	4t trim. 08	Mitjana 2008	1r trim. 09	2n trim. 09	3r trim. 09	4t trim. 09	Mitjana 2009
Espanya	59,4	59,8	60,0	60,1	59,8	60,2	60,1	59,8	59,8	59,9
Andalusia	57,1	57,1	57,6	58,4	57,6	58,6	58,6	57,7	58,3	58,3
Aragó	58,9	59,5	59,3	59,6	59,3	59,2	58,8	59,0	58,8	59,0
Astúries	51,9	52,8	53,5	52,6	52,7	52,1	52,2	52,0	51,6	52,0
Illes Balears	62,6	65,6	67,0	63,8	64,8	63,1	66,8	68,1	64,5	65,6
Illes Canàries	60,8	60,8	60,9	61,3	60,9	62,1	61,2	62,3	62,9	62,1
Cantàbria	56,9	56,8	57,1	56,9	56,9	57,3	56,9	56,9	56,0	56,8
Castella i Lleó	54,2	54,2	54,9	54,8	54,5	54,3	54,8	54,5	54,6	54,6
Castella-la Manxa	56,6	57,3	57,1	57,3	57,1	57,6	57,8	57,7	57,7	57,7
Catalunya	63,1	63,3	63,1	63,3	63,2	63,3	62,4	62,7	62,2	62,7
Comunitat Valenciana	61,0	61,2	60,8	61,6	61,1	61,2	61,7	61,3	61,2	61,3
Extremadura	52,8	53,6	54,0	53,5	53,5	54,1	54,0	53,8	53,4	53,8
Galícia	54,4	54,9	55,6	55,4	55,1	55,8	55,2	55,1	54,8	55,2
Madrid	63,8	64,7	64,7	65,1	64,6	65,1	65,1	64,3	64,7	64,8
Múrcia	61,4	62,0	61,8	61,9	61,8	62,2	62,3	61,2	60,7	61,6
Navarra	61,4	61,1	61,5	60,7	61,2	60,9	61,3	60,3	59,7	60,6
País Basc	57,4	58,1	58,6	58,2	58,1	57,5	57,3	57,3	57,4	57,4
La Rioja	59,4	59,9	60,3	60,1	59,9	60,2	60,3	59,6	60,0	60,0
Ceuta	53,7	55,8	55,0	57,3	55,5	60,0	56,9	56,5	54,8	57,1
Melilla	54,7	54,4	55,3	49,0	53,3	52,8	54,8	52,1	51,7	52,9

Font: INE, enquesta de població activa.

sobre de la femenina, i la bretxa de gènere és de 15,53 punts percentuals. El grup d'edat que ha experimentat un major augment de la taxa d'activitat respecte del 2008 ha estat el de les persones entre 20 i 24 anys, amb un augment de 3,7 punts, que en el cas del col·lectiu femení s'eleva a 5,5 punts més que l'any anterior. Quant a aquest col·lectiu, la taxa és de 4,2 punts per sobre de la mitjana nacional. (Vegeu el quadre II-15.)

Cal remarcar el fet que a menys nivell formatiu, la taxa d'activitat masculina és molt més elevada que la femenina. Els homes amb estudis secundaris obligatoris tenen una taxa d'activitat del 78,9%, mentre que en el cas de les dones és del 73,7%. Les taxes d'activitat més elevades en el cas de les dones corresponen tant a Espanya com a les Balears al grup amb estudis superiors i títol de doctorat.

Tot i que històricament les Illes Balears sempre han presentat la taxa d'activitat i d'ocupació més elevades de l'Estat, aquest any la taxa d'ocupació¹¹ de les Balears se situa per darrere de dues comunitats autònomes, la de Madrid i la de Navarra. Així doncs, la Comunitat de Madrid registra una taxa d'ocupació del 55,7% i Navarra del 54%, mentre que la de les Illes Balears és del 53,8%. (Vegeu el quadre II-16.)

Una anàlisi per sexes ens mostra que, en el cas dels homes, la taxa d'ocupació s'ha reduït 7,1 punts en relació amb la registrada l'any 2008. Aquest descens afecta especialment el col·lectiu de joves: el grup d'edat comprès entre 16 i 19 anys (11,1 punts me-

nys). En el cas de les dones, la taxa d'ocupació, tot i que es redueix, es manté més constant (s'ha reduït 1,6 punts respecte de l'any passat). El col·lectiu de 25 a 54 anys redueix la seva taxa en 6,5 punts. Les Illes Balears, amb un 48,3%, són, com en els darrers dos anys, la comunitat autònoma amb la segona taxa d'ocupació femenina més alta de l'Estat, per darrere de Madrid (49,3%).

D'altra banda, la taxa d'atur¹² s'ha situat en el 18,1% de mitjana durant l'any 2009, a gairebé 8 punts per sobre de la taxa d'atur del 2008. Es troba a una dècima per sobre de la taxa d'atur en l'àmbit nacional, que és del 18%. (Vegeu el quadre II-17.)

Les Illes Balears ocupen la novena posició pel que fa a la taxa d'atur més alta en el rànquing per comunitats autònomes durant el 2009. Per sexes, la taxa d'atur masculí (del 19,2%) ha augmentat 9,5 punts, mentre que la taxa femenina ha registrat un augment de gairebé 6 punts i s'ha situat, així, en el 16,7%. Per trams d'edat, la taxa d'atur dels joves d'entre 16 i 19 anys és la que més ha crescut (16,3 punts), i passa del 40,1% al 56,4% l'any 2009.

La comparació territorial de les taxes d'atur segons la variable de sexe ens mostra que les diferències entre l'atur de dones i homes s'havien reduït gradualment, a la vegada que tendien a convergir cada cop més les dades de les Illes i les del conjunt de l'Estat. Però és des del 2007 en què se n'observa una reducció dràstica, i el 2009 per primer cop la taxa d'atur femení a les Illes Balears és inferior a la masculina, mentre que a

11. La taxa d'ocupació és la relació entre el nombre total d'ocupats i la població activa.

12. La taxa d'atur és la relació entre el nombre d'aturats i la població ocupada.

QUADRE II-15. TAXA D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ATUR PER SEXES I PER GRUPS D'EDAT A LES ILLES BALEARS (2008-2009)

Illes Balears	Activitat			Ocupació			Atur		
	2009	2008	Var. 09/08 (abs.)	2009	2008	Var. 09/08 (abs.)	2009	2008	Var. 09/08 (abs.)
Ambdós sexes	65,6	64,8	0,9	53,8	58,2	-4,4	18,1	10,2	7,9
16-19	26,9	30,7	-3,8	12,1	18,5	-6,4	56,4	40,1	16,3
20-24	75,7	72,0	3,7	55,9	57,6	-1,7	26,2	19,8	6,4
25-54	86,9	86,0	0,9	71,8	78,2	-6,5	17,5	9,1	8,4
55+	26,1	25,0	1,1	23,7	23,9	-0,3	9,4	4,5	4,9
Homes	73,4	73,6	-0,2	59,3	66,4	-7,1	19,2	9,7	9,5
16-19	33,0	37,8	-4,8	13,1	24,2	-11,1	60,7	36,1	24,6
20-24	81,4	79,4	2,0	54,5	61,4	-6,9	33,1	22,4	10,7
25-54	93,1	93,3	-0,2	76,3	85,5	-9,2	18,0	8,4	9,6
55+	34,0	33,6	0,4	30,8	32,4	-1,7	9,5	3,4	6,1
Dones	57,9	56,0	1,9	48,3	49,9	-1,6	16,7	10,9	5,8
16-19	20,6	23,2	-2,7	11,0	12,5	-1,5	47,5	49,0	-1,5
20-24	69,8	64,3	5,5	57,3	53,6	3,7	18,0	16,5	1,5
25-54	80,3	78,2	2,1	66,9	70,5	-3,6	16,8	9,9	6,9
55+	19,3	17,7	1,6	17,5	16,6	0,9	9,3	6,3	3,0

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-16. TAXES D'Ocupació PER TRIMESTRES I PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2008-2009)

	1r trim. 08	2n trim. 08	3r trim. 08	4t trim. 08	Mitjana 2008	1r trim. 09	2n trim. 09	3r trim. 09	4t trim. 09	Mitjana 2009
Espanya	53,6	53,5	53,2	51,8	53,0	49,7	49,3	49,1	48,5	49,1
Andalusia	48,7	47,8	47,1	45,7	47,3	44,5	43,7	42,9	43,0	43,5
Aragó	55,4	55,4	55,6	53,9	55,1	51,5	51,2	51,9	51,0	51,4
Astúries	47,5	48,6	49,5	47,3	48,2	45,9	44,9	45,0	44,2	45,0
Illes Balears	55,9	60,1	60,8	55,9	58,2	50,7	54,7	58,0	51,9	53,8
Illes Canàries	51,8	51,1	50,3	48,3	50,4	45,9	45,5	46,1	46,0	45,9
Cantàbria	53,3	52,8	53,5	51,9	52,9	50,2	50,3	50,6	48,9	50,0
Castella i Lleó	49,8	49,2	49,8	48,6	49,3	46,8	47,0	47,4	46,9	47,0
Castella-la Manxa	51,1	51,3	50,7	48,8	50,5	47,1	46,5	47,1	46,6	46,8
Catalunya	58,3	58,4	57,5	55,9	57,5	53,1	52,5	52,7	51,7	52,5
Comunitat Valenciana	55,1	54,1	53,2	52,5	53,7	49,4	48,6	47,8	47,4	48,3
Extremadura	45,2	46,2	46,1	43,9	45,4	42,3	43,1	43,6	42,0	42,8
Galícia	49,9	50,3	50,9	50,0	50,3	48,9	48,1	48,3	47,7	48,3
Madrid	59,1	59,0	59,3	58,5	59,0	56,3	56,2	55,1	55,2	55,7
Múrcia	55,6	55,0	53,1	52,3	54,0	50,1	49,7	48,4	47,1	48,8
Navarra	57,7	57,7	57,1	55,7	57,0	54,6	53,8	54,0	53,4	54,0
País Basc	54,2	54,8	55,0	53,3	54,3	51,6	51,3	50,7	50,7	51,1
La Rioja	55,7	55,8	55,3	54,2	55,3	53,2	52,6	51,8	51,8	52,3
Ceuta	44,6	45,4	45,5	48,0	45,9	50,5	47,9	45,5	41,4	46,3
Melilla	42,2	44,0	42,2	40,8	42,3	39,4	40,5	39,9	40,5	40,1

Font: INE, enquesta de població activa.

Espanya és pràcticament equivalent. L'impacte de la crisi, sobretot entre els homes joves i en sectors masculinitzats, com ara la construcció, explica aquestes dades.

Així doncs, hi ha 6 comunitats autònomes on la taxa d'atur femení és inferior a la masculina. Múrcia és la comunitat autònoma on aquesta diferència és més gran (amb una diferència de 3,4 punts), seguida de les Balears (2,5) i Catalunya (1,9). En l'altre extrem, hi trobam comunitats com Extremadura, Castella i Lleó o Castella-la Manxa. (Vegeu el gràfic A II-7.)

Per concloure, en el cas d'una comunitat com la nostra, cal subratllar les diferències que es produeixen en la taxa d'atur segons l'època de l'any. En els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur (del 3,3%) es redueix respecte de la que hi ha en els mesos de menor activitat turística; per tant, podem afirmar que la taxa d'atur en el mercat laboral de les Illes Balears fluctua d'acord amb l'estacionalitat de la nostra activitat econòmica principal: el turisme. És destacable el descens de la taxa d'atur durant el tercer trimestre d'enguany. (Vegeu el gràfic A II-8.)

Cal dir que moltes de les característiques que té l'atur en el conjunt d'Espanya –com ara els trets següents: juvenil, femení, amb una relació inversa respecte del nivell de formació i amb diferències importants entre sectors d'activitat– també es poden observar en el cas de la nostra comunitat autònoma, la qual cosa queda reflectida en l'estructura del mercat de treball de les Illes Balears de forma molt peculiar.

Les Illes Balears tenen la segona taxa d'ocupació de joves menors de 30 anys més ele-

vada de l'Estat, segons les dades del 2009. La taxa, del 53,3% (a gairebé 5 punts per sota de la taxa registrada l'any passat, en què fou del 57,9%), se situa per sobre de la mitjana espanyola, que va ser del 46,7% –en concret, hi ha una diferència de 6,6 punts. Les comunitats autònomes amb les taxes d'ocupació juvenil més elevades són, en primer lloc, Navarra (53,9%), seguida de les Balears (53,3%), Madrid (51,7%) i La Rioja (50,5%). (Vegeu el quadre II-18.)

Entre les característiques sociodemogràfiques de la població jove, la relacionada amb l'educació es considera d'especial rellevància pel vincle estret que té amb els processos d'integració laboral. Els canvis en les pautes de formació dels joves al llarg de les darreres dècades ha suposat una elevació significativa del nivell educatiu mitjà. Alhora, s'ha produït en els darrers anys una transformació relacionada amb les expectatives laborals dipositades en la consecució de titulacions de grau superior, que farien possible una obertura del ventall de possibilitats de l'oferta de treball en relació amb els ingressos, tot combinat amb la prolongació de la formació en espera d'oportunitats de feina, escasses per als joves.

A la nostra comunitat autònoma, es constata un pes inferior del nivell corresponent als estudis universitaris i un major pes del nivell corresponent als estudis primaris. És a dir, el nivell formatiu mitjà de la població jove continua essent inferior al del conjunt de l'Estat, i també més desequilibrat, a causa de les diferències entre els estudis primaris, per una banda, i els universitaris, per l'altra.

Les dades relatives al nivell d'estudis dels joves a les Illes Balears mostren pautes molt

QUADRE II-17. TAXES D'ATUR PER TRIMESTRES I PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2008-2009)										
	1r trim. 08	2n trim. 08	3r trim. 08	4t trim. 08	Mitjana 2008	1r trim. 09	2n trim. 09	3r trim. 09	4t trim. 09	Mitjana 2009
Espanya	9,6	10,4	11,3	13,9	11,3	17,4	17,9	17,9	18,8	18,0
Andalusia	14,8	16,3	18,3	21,8	17,8	24,0	25,4	25,6	26,3	25,4
Aragó	6,0	6,8	6,2	9,6	7,1	13,0	13,0	12,0	13,3	12,8
Astúries	8,5	7,8	7,5	10,0	8,5	12,0	14,0	13,4	14,2	13,4
Illes Balears	10,7	8,4	9,4	12,3	10,2	19,8	18,2	14,8	19,5	18,1
Illes Canàries	14,7	16,0	17,5	21,2	17,3	26,1	25,7	26,0	26,9	26,2
Cantàbria	6,4	7,0	6,3	8,9	7,2	12,4	11,7	11,2	12,6	12,0
Castella i Lleó	8,2	9,3	9,4	11,2	9,5	13,8	14,1	13,0	14,2	13,8
Castella-la Manxa	9,6	10,5	11,3	14,9	11,6	18,2	19,5	18,3	19,2	18,8
Catalunya	7,6	7,6	9,0	11,8	9,0	16,2	15,9	16,0	17,0	16,3
Comunitat Valenciana	9,6	11,6	12,4	14,9	12,1	19,2	21,2	22,0	22,6	21,2
Extremadura	14,4	13,9	14,6	18,0	15,2	21,8	20,1	19,1	21,3	20,5
Galícia	8,4	8,3	8,5	9,7	8,7	12,2	12,9	12,4	12,9	12,6
Madrid	7,4	8,8	8,4	10,2	8,7	13,5	13,6	14,4	14,7	14,0
Múrcia	9,5	11,3	14,1	15,5	12,6	19,4	20,2	21,0	22,5	20,7
Navarra	6,1	5,6	7,1	8,1	6,7	10,4	12,2	10,4	10,5	10,9
País Basc	5,6	5,6	6,3	8,3	6,4	10,3	10,5	11,6	11,8	11,0
La Rioja	6,3	6,8	8,3	9,8	7,8	11,5	12,7	13,1	13,7	12,8
Ceuta	16,9	18,8	17,3	16,3	17,3	15,9	15,8	19,5	24,6	18,9
Melilla	22,7	19,0	23,8	16,9	20,6	25,4	26,2	23,4	21,7	24,2

Font: INE, enquesta de població activa.

**QUADRE II-18. TAXA D'OCUPACIÓ DELS JOVES MENORS DE 30 ANYS
PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2009)**

	Ocupats < 30 anys	Població < 30 anys	Taxa d'ocupació
Andalusia	634.136	1.562.581	40,6%
Aragó	101.224	210.538	48,1%
Astúries	73.297	155.289	47,2%
Illes Balears	104.585	196.106	53,3%
Illes Canàries	157.330	390.119	40,3%
Cantàbria	46.174	93.460	49,4%
Castella i Lleó	185.454	393.341	47,1%
Castella-la Manxa	175.840	372.873	47,2%
Catalunya	599.218	1.201.824	49,9%
Com. Valenciana	407.138	878.187	46,4%
Extremadura	81.094	197.696	41,0%
Galícia	213.963	438.904	48,7%
Madrid	564.817	1.091.831	51,7%
Múrcia	127.167	281.076	45,2%
Navarra	52.205	96.832	53,9%
País Basc	153.158	307.955	49,7%
La Rioja	26.198	51.856	50,5%
Ceuta	5.127	14.424	35,5%
Melilla	4.127	13.896	29,7%
Total	3.712.252	7.948.788	46,7%

Font: INE - EPA.

diferents de les de la mitjana espanyola. Les raons s'han de cercar en el fet que en el nostre mercat laboral és més fàcil trobar una feina per a la qual no es demana formació, i molts joves n'aconsegueixen sense problema, malgrat que a la llarga això pot implicar precarietat laboral i estancament de les seves oportunitats de millora i d'estabilitat laboral.

Durant l'any 2007,¹³ i segons dades del Ministeri d'Educació (*Las cifras de la educa-*

ción en España), a les Illes Balears hi havia un 44,2% de població entre 18 i 24 anys que no havia completat l'educació secundària obligatòria, mentre que la mitjana espanyola era del 31%. La nostra comunitat es col·loca en la darrera posició en relació amb aquest indicador, i la segueixen les comunitats autònomes de Múrcia (38,4%) i Andalusia (38%). Per sexe, les dones registren una taxa del 39,2% i els homes del 49,1%. (Vegeu el quadre II-19.)

13. Última dada disponible.

QUADRE II-19. POBLACIÓ D'ENTRE 18 I 24 ANYS QUE NO HA COMPLETAT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2007)

		Dones	Homes
Andalusia	38,0	31,8	44,0
Aragó	26,8	21,6	31,8
Astúries	21,6	16,5	26,2
Illes Balears	44,2	39,2	49,1
Illes Canàries	36,9	28,7	44,9
Cantàbria	26,8	23,2	30,3
Castella i Lleó	23,2	16,7	29,4
Castella-la Manxa	35,1	27,1	42,7
Catalunya	31,5	26,9	36,0
Comunitat Valenciana	31,8	28,2	35,2
Extremadura	34,8	26,3	42,8
Galícia	22,1	12,7	31,3
Madrid	24,9	22,1	27,6
Múrcia	38,4	33,3	43,2
Navarra	16,8	16,5	17,1
País Basc	15,3	9,7	20,5
La Rioja	30,4	24,2	36,1
UE 27	14,8	12,7	16,9
Espanya	31,0	25,6	36,1

Font: <Las cifras de la Educación en España>. Estadística, indicadors i EUROSTAT.

1.1.5. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, amb l'ajuda de la Conselleria de Treball i Formació i amb l'assessorament de la Universitat de Barcelona, va editar a final del 2008 la publicació *Indicadors de qualitat del treball*,¹⁴ en què es varen revisar els indicadors que varen servir de base a l'estudi publicat l'any 2004, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*,¹⁵ i que ha permès analitzar millor la situació del mercat de treball.

La Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 va considerar oportú afrontar l'actualització del treball dels IQT, ja que havien passat cinc anys des que havien estat aprovats, durant els quals s'havien produït canvis substancials de la realitat econòmica i social de les Illes, i molt especialment pel que fa al mercat de treball. Els objectius que es perseguien amb la revisió dels IQT eren, bàsicament, ampliar els temes analitzats, introduir algunes millores en el tractament de les dades i afinar en la construcció de l'índex de qualitat del treball. (Vegeu el quadre II-20.)

14. Parellada M.; Puigròs A.; Ribas M. *Indicadors de qualitat del treball*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2008.

15. Parellada M.; García G. *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2004.

L'indicador de qualitat del mercat de treball es basa en una bateria d'indicadors (39 indicadors) que pretenen mesurar vuit dimensions de la situació laboral de totes les comunitats autònomes d'Espanya, atès que la base d'aquest estudi és l'anàlisi comparativa. Qualsevol dada es posa sempre amb referència a d'altres, d'aquesta manera l'estudi dels diferents indicadors permet comparar els resultats obtinguts a les Illes Balears amb la resta de regions espanyoles.

La construcció d'un índex agregat té com a punt fonamental les ponderacions que es donen a cada grup. Per això, es va optar per presentar diversos escenaris, que varen ser debatuts i consensuats amb els integrants de la Comissió de Treball del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. Els escenaris establerts a partir de la diferent estructura de ponderacions atorgada a cada una de les vuit dimensions definides són (vegeu el quadre II-21):

- Base. Totes les dimensions tenen el mateix pes en la construcció de l'indicador.
- Tradicional. Els blocs sobre accés i participació en el mercat de treball i sobre salaris i productivitat tenen una ponderació major en la construcció de l'índex agregat.
- Intermedi. En aquest cas es dóna una major ponderació a les dimensions sobre qualificació, habilitats i aprenentatge; accés i participació en el mercat de treball; igualtat de gènere, i salaris i productivitat.
- Innovador. Es tracta de l'escenari en què s'atorga més importància a les dimensions de la igualtat de gènere i a la de qualificació, habilitats i aprenentatge.

Així doncs, una vegada obtingut el rànquing de comunitats autònomes en cadas-

QUADRE II-20. DIMENSIONS I INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL

Dimensió	Indicadors proposats
1. Condicions del lloc de treball	a) Grau de satisfacció en el lloc de treball b) Índex d'incidència dels accidents de treball c) Jornades perdudes en accidents laborals d) Nivell d'estrès en el lloc de treball e) Taxa de parcialitat involuntària f) Taxa de temporalitat g) % d'ocupació indefinida discontinua h) Índex de rotació (contractes/persones contractades)
2. Relacions laborals	a) Jornades perdudes en vagues b) Cobertura dels convenis col·lectius
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	a) Ocupats amb estudis superiors b) Índex de desajustament

continua

QUADRE II-20. DIMENSIONS I INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL

Dimensió	Indicadors proposats
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	c) Ocupats que segueixen algun tipus de formació d) Persones que han abandonat l'ensenyament prematurament (18-24 anys)
4. Accés i participació en el mercat de treball	a) Aturats que no han treballat abans b) Taxa d'activitat c) Taxa d'ocupació de la població 30-54 anys d) Taxa d'atur de la població 30-54 anys
5. Igualtat de gènere	a) Desigualtat salarial segons sexe b) Ràtio de parcialitat involuntària segons sexe c) Ràtio de taxes d'ocupació segons sexe d) Ràtio de taxes d'atur segons sexe e) Ràtio d'aturats que no han treballat abans segons sexe f) Ràtio de taxa de temporalitat segons sexe g) Ràtio d'atur de llarga durada segons sexe h) Índex de Duncan (ràtio de segregació sectorial) i) Ràtio d'ocupació en grup de directius segons sexe
6. Cohesió social i mercat de treball	a) Taxa d'atur de la població immigrada b) Taxa d'atur juvenil (30 anys) c) Taxa d'ocupació juvenil (30 anys) d) Taxa d'ocupació > 55 anys e) Ocupats amb discapacitat sobre total d'ocupats*
7. Salaris i productivitat	a) Remuneració salarial b) PIB per ocupat c) Ocupats en sectors d'alta tecnologia d) Augment salarial pactat (deflactat per l'IPC)
8. Benestar i protecció social	a) PIB per càpita b) Ràtio de dependència c) Taxa neta de cobertura de les prestacions per atur/DENOS e) % de persones situades per sota del llindar de pobresa (60% mitjana d'ingressos)

(*) Dada no disponible i no computada per a l'elaboració de l'IQT.

Font: Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. Indicadors de qualitat del treball 2006, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.

QUADRE II-21. PONDERACIONS ESTABLERTES EN ELS DIVERSOS ESCENARIS, IQT 2006

	% base	% tradicional	% intermedi	% innovador
1. Condicions del lloc de treball	12,5	10	10	10
2. Relacions laborals	12,5	10	10	10
3. Qualificació, habilitats i aprenentatge	12,5	10	15	20
4. Accés i participació en el mercat de treball	12,5	20	15	10
5. Igualtat de gènere	12,5	10	15	20
6. Cohesió social i mercat de treball	12,5	10	10	10
7. Salaris i productivitat	12,5	20	15	10
8. Benestar i protecció social	12,5	10	10	10

Font: Parellada M.; Puigròs A.; Ribas M.; Estudi IQT 2006, Consell Econòmic i Social.

cuna de les dimensions que aquí s'han considerat, s'han aplicat les ponderacions que s'ha assenyalat per tal d'obtenir una nova ordenació de les regions que correspon, finalment, a l'ordre segons la mesura de qualitat del treball definida. En el quadre II-22 es poden observar els resultats obtinguts en el darrer estudi dels IQT corresponents als anys 2001 i 2006, i les actualitzacions fetes per a la memòria del 2008, amb els resultats corresponents a l'any 2007, i les actualitzacions fetes per a aquesta memòria, amb els resultats corresponents a l'any 2008.

La primera conclusió que es pot extreure a partir dels resultats del 2008 és que la posició de les Illes Balears s'ha mantingut, respecte del 2007, en els escenaris base, tradicional i intermedi, i ha empitjorat en l'escenari innovador. D'aquesta manera les Balears continuen ocupant la quarta posició en l'escenari base, la cinquena en els escenaris tradicional i intermedi i han passat d'ocupar la quarta posició el 2007 en l'escenari innovador a la cinquena el 2008.

Les dimensions en què les Illes han perdut més posicions relatives respecte de les altres regions espanyoles, i per tant es poden considerar punts febles o qüestions sobre les quals cal incidir per millorar, són:

- La dimensió sobre cohesió social i mercat de treball, en què les Balears se situaven en la segona millor posició en el rànquing en l'edició del 2007 i que amb l'actualització del 2008 passen a ocupar la setena. Les Balears han empitjorat i per tant han perdut un nombre important de posicions relatives en els indicadors sobre taxa d'atur de població estrangera, taxa d'atur juvenil i també en la taxa d'ocupació juvenil.
- D'altra banda, les Balears se situen, en l'actualització dels indicadors per al 2008, en el darrer lloc del rànquing en la dimensió sobre qualificació, habilitats i aprenentatge. En l'edició del 2006 es trobaven en la tretzena posició i en la del 2007 en el penúltim lloc del rànquing. Així, les Illes se situen a la coa de l'Estat pel que fa a ocupats que han assolit

QUADRE II-22. RÀNKING DELS INDICADORS DE QUALITAT DEL TREBALL DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLEertes (2001, 2007 i 2008)

	Base			Tradicional			Intermedi			Innovador		
	2001	2007	2008	2001	2007	2008	2001	2007	2008	2001	2007	2008
Andalusia	14	17	15	16	17	15	16	17	15	12	17	15
Aragó	4	3	2	4	2	3	4	3	3	4	3	2
Astúries	15	9	9	14	9	11	14	10	10	14	10	8
Illes Balears	2	4	4	2	5	5	3	5	5	2	4	5
Illes Canàries	8	11	11	9	14	13	9	13	12	7	11	11
Cantàbria	12	8	8	12	8	8	12	8	9	15	7	10
Castella-la Manxa	11	15	17	11	15	17	11	16	17	11	16	17
Castella i Lleó	16	13	14	15	10	14	15	11	14	16	12	14
Catalunya	1	2	5	1	3	4	1	2	4	1	2	3
Com. Valenciana	7	14	6	7	13	7	7	14	7	8	14	6
Extremadura	17	16	16	17	16	16	17	15	16	17	15	16
Galícia	13	12	10	13	11	10	13	9	8	13	9	9
Madrid	5	1	1	5	1	1	5	1	1	5	1	1
Múrcia	10	10	13	10	12	12	10	12	13	10	13	13
Navarra	3	5	3	3	4	2	2	4	2	3	5	4
País Basc	9	7	7	8	6	6	8	6	6	9	8	7
La Rioja	6	6	12	6	7	9	6	7	11	6	6	12

Font: Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. Indicadors de qualitat del treball 2006. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.

Nota: La regió amb els resultats millors ocupa el lloc 1 en el rànking, mentre que la darrera regió (la que obté els resultats pitjors) té el valor 17.

estudis superiors, i continuen essent la comunitat amb el major percentatge de joves entre 18 i 24 anys que han abandonat l'ensenyança prematurament.

- Tot i que de manera menys accentuada, les Balears han perdut una posició relativa en la dimensió de condicions del lloc de treball, sobretot pels pitjors resultats en els indicadors de nivell d'estrès en el lloc de treball i la taxa de parcialitat involuntària.
- També han perdut una posició relativa en la dimensió de relacions laborals, ja que, si bé el 2007 les Balears eren la comunitat autònoma millor posicionada, els resultats del 2008 la deixen en el segon lloc del rànquing, per la pèrdua d'una posició relativa en l'indicador de jornades perdudes en vagues.

D'altra banda, s'ha donat la circumstància que hi ha dimensions en què les Illes Balears han millorat notablement la seva posició relativa durant l'any 2008 respecte dels resultats de 2007.

- A la dimensió de salaris i productivitat, en què el 2007 les Balears ocupaven l'onzena posició, el 2008 han guanyat quatre posicions relatives i s'han situat en el setè lloc del rànquing. Les Illes han pujat notablement sobretot en l'indicador relatiu a l'augment salarial pactat i de forma més moderada en el de productivitat.
- També cal esmentar la dimensió sobre benestar i protecció social, que les Illes encapçalaven com la regió més ben posicionada tant el 2001 com el 2006, però passaren a ocupar la quarta posició en l'e-

dició del 2007. Amb l'actualització de la informació per al 2008, les Illes passen a ocupar la segona posició i guanyen una posicions relatives pel que fa al PIB per càpita i el percentatge de persones situades per sota del llindar de pobresa.

- Finalment, cal comentar que les Balears es mantenen en la mateixa cinquena posició del rànquing pel que fa a la dimensió d'accés i participació en el mercat de treball, i que passen de la tercera a la segona posició del rànquing en la dimensió d'igualtat de gènere. (Vegeu els quadres A II-1 a A II-8.)

1.2.

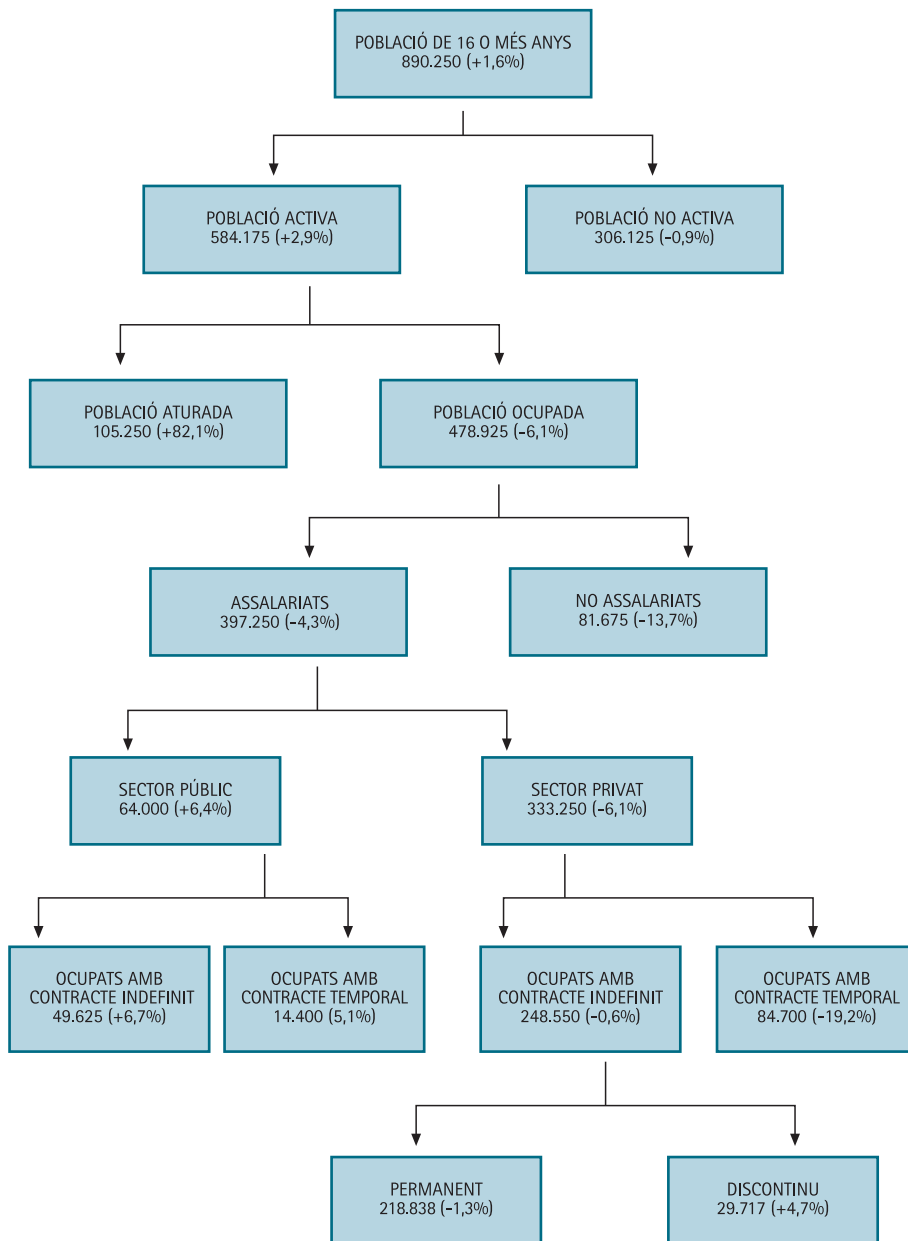
ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS: TRETS I TENDÈNCIES

A continuació, analitzarem amb més detall, a partir de l'enquesta de població activa (EPA), l'ocupació segons cada situació laboral; l'estacionalitat; la temporalitat; les persones ocupades i assalariades per jornada, per sexe i per sector d'activitat; l'atur registrat, i els fluxos d'entrada i de sortida del mercat de treball de les Illes Balears.

1.2.1. L'OCUPACIÓ PER SITUACIONS LABORALS

Segons les dades que ofereix l'Institut Nacional d'Estadística (INE) en l'enquesta de població activa, del total de 478.925 treballadors ocupats l'any 2009, 397.250 van ser assalariats, xifra que representa el

Gràfic II-3
Estructura del mercat de treball, Illes Balears
(mitjanes anuals 2009) (variació interanual)

77,9% del total de persones ocupades a les nostres illes. Aquest percentatge és similar al de l'any anterior, tot i que cal remarcar que si l'any passat el col·lectiu de persones assalariades en el sector privat experimentava un descens de l'1,1% enguany aquest descens és més elevat (-6,12%), mentre que els assalariats del sector públic creixen un 6,34%. El conjunt d'assalariats va caure un 4,3%. En el cas dels treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors s'ha situat en 30.800, la qual cosa significa un descens del 18,4% respecte de l'any 2008, i també en la categoria dels empresaris sense assalariats, que són 48.600, és a dir, es produeix un descens del 12% en relació amb l'any passat. (Vegeu el quadre II-23 i el gràfic II-3.)

1.2.2. L'ESTACIONALITAT

L'especialització productiva condiona i atorga al mercat de treball illenc uns determinats trets estructurals i característics, els quals, en definitiva, afecten la quantitat i la qualitat de l'ocupació disponible per a la població laboral.

Entre les conseqüències més directes de la caracterització del model de creixement econòmic de les Illes Balears, l'estacionalitat és un element determinant del tipus de relacions econòmiques i socials que es produeixen. En efecte, en els moments d'expansió la variació de l'activitat al llarg de l'any tendeix a concentrar-se en el períodes d'estiu en la mesura que és el sector turístic el generador de la màxima activitat.

QUADRE II-23. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL, ILLES BALEARS (2008-2009)

	2008	%	2009	%
Total de treballadors	509,8	100,0	478,9	100,0
Treballadors per compte propi: total	94,4	18,5	81,4	16,0
Treballadors per compte propi: ocupador	36,5	38,6	30,8	32,6
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	55,3	58,5	48,6	51,5
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	0,2	0,3	0,1	0,1
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	2,4	2,5	2,0	2,1
Assalariats: Total	415,2	81,5	397,3	77,9
Assalariats: sector públic	60,2	14,5	64,0	15,4
Assalariats: sector privat	355,0	85,5	333,3	80,3
Altra situació	0,2	0,0	0,7	0,1

* Dades en milers d'euros.

** Situació professional actual i percentatge respecte a la mitjana anual.

Font: INE, enquesta de població activa.

Aquesta estacionalitat es pot calcular mitjançant un índex que mesura la variació entre la punta màxima d'afiliats al règim general, que a la nostra comunitat es produeix al juliol, respecte dels afiliats registrats al desembre.

Així doncs, l'illa que presenta el nivell més elevat d'estacionalitat és Formentera (131,1%), seguida d'Eivissa (61,7%), Menorca (34,8%) i Mallorca (23,7%). S'ha de constatar que respecte a l'any passat, tots aquests valors experimenten un descens, així en el conjunt de Balears, aquest índex d'estacionalitat passa del 30,3% al 28,5% en el 2009. (Vegeu el quadre II-24.)

1.2.3. LA TEMPORALITAT

A partir de la informació de l'EPA-INE, el 25,4% del total d'assalariats ha tingut un contracte temporal, percentatge que representa un descens de gairebé 4 punts respecte de l'obtingut l'any anterior i que s'explica per la destrucció d'ocupació temporal, que ha protagonitzat l'ajust de l'ocupació l'any 2009.

Les Illes Balears es troben a mig punt per sota de la mitjana estatal de temporalitat. Com es pot veure, la taxa de temporalitat és més elevada en els trimestres de més activitat turística. (Vegeu el quadre II-25 i el gràfic A II-9.)

Respecte de les possibles diferències per sexe, s'observa com les dones (23,5%) presenten una taxa de temporalitat més baixa que la dels homes (26,0%). Cal fer ressaltar que durant l'any 2009 la taxa de temporalitat masculina ha baixat més de 4 punts, mentre que la taxa de temporalitat femenina ha baixat 3,3 punts. (Vegeu el quadre II-26.)

Si analitzam la temporalitat segons el tipus de jornada, la taxa en la jornada parcial és 10,3 punts més elevada que la que hi ha en el cas dels treballadors a jornada completa (respecte de l'any 2008 aquesta diferència es manté constant). La taxa de temporalitat ha disminuït especialment en el cas dels treballadors que tenen un contracte a jornada completa 4,2 punts, mentre que la taxa dels que tenen un contracte a jornada parcial es manté constant respecte de l'any passat (-0,1 punts). (Vegeu el quadre II-27.)

QUADRE II-24. ÍNDEX D'ESTACIONALITAT PER ILLA. ILLES BALEARS (2009)

	Treb. juliol	Treb. des	Var. (%) jul-des
Mallorca	377.100	304.762	23,7%
Menorca	34.914	25.909	34,8%
Eivissa	55.640	34.403	61,7%
Formentera	4.188	1.812	131,1%
Illes Balears	472.959	368.060	28,5%
Espanya	17.958.362	17.640.018	1,8%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social.

QUADRE II-25. ASSALARIATS PER TIPUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2008-2009)

	2008						2009					
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%	Val. absolut*	%
Andalusia	2.584,7	100,0	1.528,5	59,1	1.056,3	40,9	2.389,3	100,0	1.519,9	63,7	869,4	36,4
Aragó	500,9	100,0	373,4	74,5	127,5	25,5	462,2	100,0	360,7	78,1	101,4	21,9
Astúries	361,5	100,0	261,8	72,4	99,7	27,6	339,4	100,0	258,7	76,2	80,7	23,8
Illes Balears	415,2	100,0	296,6	71,4	118,5	28,6	397,3	100,0	298,2	75,2	99,1	24,9
Illes Canàries	744,8	100,0	493,4	66,2	251,5	33,8	682,7	100,0	474,3	69,5	208,4	30,5
Cantàbria	208,3	100,0	151,5	72,8	56,7	27,2	198,9	100,0	152,4	76,7	46,5	23,4
Castella-la Manxa	663,3	100,0	454,9	68,6	208,4	31,4	802,3	100,0	626,9	78,1	175,5	21,9
Castella i Lleó	827,6	100,0	613,5	74,1	214,1	25,9	643,9	100,0	468,4	72,8	175,5	27,3
Catalunya	2.910,8	100,0	2.292,8	78,8	618,0	21,2	2.663,9	100,0	2.185,1	82,0	478,9	18,0
Com. Valenciana	1.835,5	100,0	1.245,1	67,8	590,4	32,2	1.673,8	100,0	1.198,9	71,6	474,9	28,4
Extremadura	323,5	100,0	200,2	61,9	123,3	38,1	305,9	100,0	197,1	64,4	108,9	35,6
Galícia	922,9	100,0	640,1	69,4	282,8	30,6	898,8	100,0	658,5	73,3	240,3	26,7
Madrid	2.671,1	100,0	2.048,1	76,7	623,0	23,3	2.584,1	100,0	2.078,5	80,4	505,6	19,6
Múrcia	517,1	100,0	326,0	63,0	191,1	37,0	481,2	100,0	323,6	67,3	157,6	32,7
Navarra	235,4	100,0	174,7	74,2	60,8	25,8	227,8	100,0	175,5	77,0	52,3	23,0
País Basc	801,3	100,0	582,9	72,8	218,3	27,2	774,9	100,0	603,4	77,9	171,5	22,1
La Rioja	116,3	100,0	90,3	77,6	26,0	22,4	113,3	100,0	90,8	80,2	22,5	19,9
Total	16.681,2	100,0	11.800,7	70,7	4.880,5	29,3	15.680,7	100,0	11.698,3	74,6	3.982,4	25,4

* Dades en milers.

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-26. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER GÈNERE; ILLES BALEARS (2008-2009)

	Mitjana de 2008	Mitjana de 2009
Dona	26,8	23,5
Home	30,1	26,0
Total	28,6	24,9

Font: INE, enquesta de població activa.

QUADRE II-27. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA; ILLES BALEARS (2008-2009)

	Mitjana de 2008	Mitjana de 2009
Jornada completa	27,9	23,7
Jornada parcial	33,9	34,0
Total	28,6	24,9

Font: INE, enquesta de població activa.

Una anàlisi de la temporalitat per grups d'edat ens mostra que les taxes més elevades es troben en els col·lectius més joves i, a mesura que augmenta l'edat del treballador, aquestes taxes es redueixen. En especial, s'ha de destacar el grup de treballadors d'entre 16 i 19 anys, que té la taxa més elevada (79,3%), com es reflecteix en el gràfic corresponent; mentre que la taxa de temporalitat més baixa es registra en el grup d'edat de 55 i més anys (15,4%). (Vegeu el gràfic A II-10.)

1.2.4. LA POBLACIÓ OCUPADA I ASSALARIADA PER TIPUS DE JORNADA, SEXE I SECTOR ECONÒMIC¹⁶

El 2009, el nombre de persones ocupades a jornada completa ha estat de 423.500, de manera que hi ha hagut 33.646 ocupats menys que l'any 2008 (un 7,4% menys que

l'any anterior). S'ha de subratllar que és el col·lectiu masculí el que registra un major descens en el nombre d'ocupats, que en termes relatius suposa l'11,3% menys que el 2008. En canvi, entre el col·lectiu femení es registra un descens del 3,1%. Sobre el total d'ocupats a jornada completa, els homes tenen un pes del 59,5% (2 punts menys que l'any anterior), mentre que la presència de les dones és del 40,5%. (Vegeu el quadre II-28.)

En canvi, pel que fa als ocupats a jornada parcial hi ha un increment en relació amb l'any anterior entorn del 5% de mitjana anual. En aquest grup, cal assenyalar que, pel que fa als homes, l'ocupació a temps parcial ha crescut en 1.469 persones (un 14,2% més que l'any passat). El nombre de dones ocupades a jornada parcial ha augmentat en 1.374, fet que en termes relatius equival a un 3,3%.

¹⁶. Per analitzar la contractació, vegeu l'apartat 1.2.6.

QUADRE II-28. OCUPATS I ASSALARIATS PER TIPUS DE JORNADA I PER GÈNERE (2007-2009)*

	Ocupats				Assalariats				No assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Mitjana de 2007	283.950	171.800	11.250	41.025	223.405	147.823	8.262	36.584	60.545	23.977	2.988	4.441
Mitjana de 2008	280.284	176.862	10.381	42.226	215.087	153.650	7.829	38.608	65.197	23.212	2.552	3.618
Mitjana de 2009	251.975	171.525	11.850	43.600	199.570	149.580	9.381	38.719	52.405	21.945	2.469	4.881

* Milers de persones en mitjanes anuals.

Font: INE, enquesta de població activa.

Si fem referència als assalariats, els percentatges de variació amb referència a l'any 2008 són els següents: hi ha gairebé 18.000 assalariats menys (un 4,3% menys que l'any anterior).

Pel que fa als assalariats a jornada completa, es registra un descens de 19.587 assalariats menys (un 5,3% menys que l'any 2008); en canvi, pel que fa als assalariats a jornada parcial, hi ha un augment en relació amb l'any anterior del 3,6% de mitjana anual.

En concret, entre els assalariats a jornada completa el descens és més gran entre els homes (amb el 7,2% menys que el 2008); entre les dones és del 2,7%, cosa que provoca que el volum de persones assalariades a jornada completa sigui considerablement inferior al de l'any anterior. Quant als ocupats assalariats a temps parcial, els homes creixen prop d'un 20%, i les dones es mantenen pràcticament als mateixos nivells que l'any 2008, amb un augment del 0,3%.

Hem de destacar, un any més –tot i que se'n

rebaixa la incidència en més d'un punt tant en la categoria d'ocupats com en la d'assalariats–, que hi ha més contractació a temps parcial entre les dones (el 8,1% respecte del total de treballadors ocupats i el 9,7% respecte del total d'assalariats) que no entre els homes (amb el 2% i el 2,4% respectivament). D'altra banda, entre els homes s'observa més ocupació a jornada completa.

L'ajust en l'ocupació s'ha produït, no tan sols amb un descens de l'ocupació temporal, sinó també amb un augment de l'ocupació parcial, tant entre els homes com entre les dones.

Si analitzam la taxa de salarització, veiem com la de les dones és més gran que la dels homes. En el cas de les Balears, parlem d'una taxa del 79,2% en el cas dels homes i d'un 87,5% en el cas de les dones. Fàcilment, es pot comprovar la presència minoritària de les dones en l'activitat empresarial,¹⁷ un 12% del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma i un 20,4% en el cas dels homes.

17. Es compten les categories següents: ocupadors, empresaris sense assalariats o membres de cooperativa

QUADRE II-29. OCUPATS I ASSALARIATS PER SECTORS ECONÒMICS I PER SEXE; ILLES BALEARS (2008-2009)

	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2009 (milers)	% var. 08/07	2009 (milers)	% var. 08/07	2009 (milers)	% var. 08/07	2009 (milers)	% var. 08/07
Total	263,8	-9,2	215,1	-1,8	209,0	-6,3	188,3	-2,1
Agricultura	4,9	13,4	1,7	39,6	1,8	-19,8	0,3	-42,9
Indústria	31,0	-11,7	7,9	1,0	25,0	-9,7	6,6	10,4
Construcció	62,1	-19,0	3,1	-20,1	46,2	-20,9	2,2	-31,0
Serveis	165,8	-5,0	202,5	-1,9	136,0	1,0	179,3	-1,8

Font: INE, enquesta de població activa.

D'altra banda, també resulta d'interès estudiar la jornada parcial segons el sexe. Així doncs, a les Balears la feina a temps parcial es caracteritza en els darrers anys per estar fonamentalment concentrada en la població femenina (78,6%); en el cas dels assalariats a jornada parcial, aquest percentatge augmenta fins al 80,5%.

A continuació, s'analitza l'evolució al llarg d'aquest darrer any de les persones ocupades i, dins aquestes, de les assalariades, en relació amb el sector d'activitat i amb el gènere. En el quadre II-29 s'observa que el 94,1% del total de dones ocupades ho està en el sector de serveis, mentre que en el cas dels homes aquesta xifra és del 62,9%. Això ens demostra que en el sector de serveis té una forta presència el col·lectiu femení. El cas contrari succeeix en els altres sectors d'activitat, en què la participació femenina és francament minoritària, a favor de la participació masculina, amb un volum d'efectius laborals molt més important. (Vegeu el quadre II-29.)

Amb referència al sector de la construcció, com és habitual, la presència masculina hi

és molt més important (el 95,2% del total d'ocupats en la construcció). En el sector industrial, el percentatge d'homes ocupats és notablement superior al de dones en qualsevol dels règims (el 79,7% dels ocupats i el 78,9% en el cas dels assalariats). Finalment, el sector agrari i pesquer aglutina l'1,8% del total d'homes ocupats i el 0,8% en el cas de les dones ocupades.

1.2.5. L'ATUR I LES DEMANDES D'OCUPACIÓ

A les Illes Balears, l'any 2009 es va tancar amb 74.378 persones aturades, xifra que suposa un augment en termes absoluts de 25.267 persones respecte de l'any anterior, i en termes relatius del 31,9%. Per segon any consecutiu en tota la història del registre d'atur, el percentatge d'homes registrats com a aturats és superior al de les dones. Així doncs, el 55% d'aquestes persones són homes i el 45% restant són dones. L'atur masculí és el que experimenta l'augment més elevat, ja que creix gairebé el 60% respecte del 2008 (passa de 25.428 homes aturats durant el 2008 a 40.605 el 2009),

**QUADRE II-30. EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT PER SEXE; ILLES BALEARS
(1997-2009)**

	Dones	Homes	Total
1997	20.435	16.352	36.787
1998	19.204	14.080	33.284
1999	17.656	12.098	29.754
2000	17.501	11.619	29.120
2001	18.345	12.405	30.750
2002	20.007	15.399	35.406
2003	20.993	17.838	38.832
2004	21.019	18.308	39.327
2005	21.061	17.278	38.339
2006	20.125	16.009	36.134
2007	20.356	16.887	37.243
2008	23.684	25.428	49.111
2009	33.773	40.605	74.378

Font: SOIB.

mentre que l'atur femení augmenta el 42,6%. (Vegeu el quadre II-30.)

L'anàlisi segons el sexe i el grup d'edat és la següent: el 29,6% de les persones aturades té menys de 30 anys, el 41,2% entre 30 i 44 anys (aquest és el grup al qual més ha afectat la crisi econòmica i laboral i el que registra en conseqüència un comportament més advers) i el 29,2% restant té 45 o més anys.

Si ens fixam en el col·lectiu d'entre 45 i 54 anys, i tenint en compte que es tracta de la població que encara es troba a 10-15 anys de l'edat de jubilació i que per tant presenta més problemes d'adaptabilitat a l'entorn laboral, observam que representa el 17,1% de l'atur total (gairebé el 60% del pes del grup de persones de 45 o més anys).

El 2009, el 59,5% de les persones aturades eren menors de 40 anys. Quant al col·lectiu de majors de 50 anys, la proporció és gairebé del 20%.

L'any 2009, l'atur de llarga durada representa el 15,4% sobre el total de persones aturades (1 punt més que l'any 2008) i és el més baix de l'Estat. (Vegeu el quadre II-31.)

L'atur de llarga durada no afecta de la mateixa manera les dones que els homes: així, les dones, el 2009, representen el 54,3% d'aquest col·lectiu, davant el 45,7% d'homes. Si ens fixam en el perfil de les persones en situació d'atur de llarg durada, podem dir que el 47,6% d'aquestes té 45 anys o més. Segons el nivell d'estudis, s'observa com gairebé el 18,5% no té estudis o només té estudis primaris. I, finalment, segons el sector econòmic, veiem com es pro-

QUADRE II-31. ATUR DE LLARGA DURADA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2009)			
	Atur	Atur de llarga durada	%
Andalusia	803.648	232.663	29,0%
Aragó	80.899	14.388	17,8%
Astúries	71.774	19.140	26,7%
Illes Balears	74.378	11.482	15,4%
Illes Canàries	242.773	73.856	30,4%
Cantàbria	37.627	8.625	22,9%
Castella-la Manxa	171.951	36.675	21,3%
Castella i Lleó	168.542	43.414	25,8%
Catalunya	511.609	119.654	23,4%
Comunitat Valenciana	442.789	99.791	22,5%
Extremadura	107.324	32.195	30,0%
Galícia	206.245	67.594	32,8%
Madrid	418.916	91.178	21,8%
Múrcia	110.170	23.423	21,3%
Navarra	38.088	7.856	20,6%
País Basc	120.454	31.563	26,2%
La Rioja	19.834	3.746	18,9%
Ceuta	8.502	2.646	31,1%
Melilla	8.519	3.052	35,8%
Total d'Espanya	3.644.041	922.941	25,3%

Font: INEM.

dueix una forta concentració d'aquestes persones en el sector de serveis (68,5%). (Vegeu el quadre II-32.)

En el gràfic A II-11, com a primera conclusió, es pot afirmar que a partir de l'any 2000 les xifres d'atur augmenten, atès el canvi de cicle econòmic. L'any 2005 s'inverteix aquesta tendència –hi ha un descens de l'atur registrat–, tant si ho miram a partir dels registres del servei d'ocupació com de l'EPA. Tot i així, fa tres anys que es registra un augment de l'atur, però és sobretot en aquest darrer any quan es dona el creixement significatiu de l'atur registrat.

Segons l'EPA, l'any 2009 el nombre d'aturats s'incrementa el 82,1% respecte del 2008 (passa de 57.800 aturats a 105.250, és a dir, hi ha 47.450 persones aturades més que l'any passat). Si utilitzam com a font la simulació retrospectiva d'atur registrat amb els criteris SISPE, també es produeix un increment molt semblant del 51,4% en relació amb l'any 2008.

L'atur registrat a la nostra comunitat correspon a distintes categories: per un costat, trobam un petit percentatge que, com pertot, correspon a l'anomenat «atur friccional», és a dir, una petita part d'atur

QUADRE II-32. PERFIL DELS ATURATS DE LLARGA DURADA. ILLES BALEARS; (2007-2009)

	2007	2008	2009
Total d'aturats de llarga durada	6.638	7.709	13.103
Homes	2.435	2.862	5.983
Dones	4.203	4.847	7.120
Menors de 25 anys	530	763	2.018
De 25 a 44 anys	2.183	2.559	4.854
45 anys i més	3.925	4.387	6.232
Sense estudis	33	35	80
Estudis primaris	945	1.149	2.425
Estudis secundaris	5.429	6.247	10.156
Estudis universitaris	229	278	442
Agricultura	55	64	93
Indústria	485	499	975
Construcció	697	866	2.803
Serveis	5.248	6.123	8.969
Sense ocupació anterior	153	157	263
Mallorca	5.587	6.521	11.185
Menorca	342	407	716
Eivissa - Formentera	709	781	1.202

Font: INEM.

residual que difícilment es pot evitar; un percentatge elevat que correspon a l'atur estacional –a causa de la nostra especialització productiva–, és a dir, el que varia segons l'activitat que hi ha en cada època de l'any, i un atur que ens permetem qualificar de «cíclic».

Si ens fixam en el col·lectiu de persones aturades, 20.306 eren estrangers, cosa que, en termes percentuals, implica el 27,3% del total de l'atur que s'ha registrat a les Illes. Hi ha un augment del nombre de persones estrangeres desocupades respecte de l'any 2008 (+7.423).

Del total de dones en situació d'atur, l'any

2009 n'hi ha 7.924 que són estrangeres, és a dir, el 23,5% sobre el total de dones aturades a les Balears. Sobre el total de persones estrangeres en situació d'atur, el 61% són homes, mentre que el 39% són dones. Segons la zona de procedència, el 66,7% són de països de fora de la UE, mentre que el 33,7% restant són procedents de països de la UE.

Les Balears són la comunitat autònoma amb la proporció més elevada de treballadors estrangers sobre el total de persones aturades de l'Estat. Igualment, l'any 2009, era la comunitat autònoma amb la proporció més important de treballadors estrangers en situació d'atur.

**QUADRE II-33. CONTRACTES REGISTRATS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ;
ILLES BALEARS (2005-2009)**

	2005	2006	2007	2008	2009	Var. 09/08	Var. (%)
Contractes indefinits							
A temps complet							
Ordinaris	8.227	10.535	13.617	11.281	7.103	-4.178	-37,04
Conversió bonificat	8.432	18.164	2.578	260	201	-59	-22,69
Discapacitats (ordinaris i conversions)	223	288	311	208	179	-29	-13,94
Inicials bonificats	3.803	4.064	5.030	3.297	2.525	-772	-23,42
Conversió no bonificat	4.603	4.405	15.153	13.867	8.148	-5.719	-41,24
Subtotal a temps complet	25.288	37.456	36.689	28.913	18.156	-10.757	-37,20
A temps parcial	6.459	8.375	9.402	8.536	7.073	-1.463	-17,14
Fix discontinu	11.915	12.818	13.354	14.406	12.689	-1.717	-11,92
Subtotal: contractes indefinits	43.662	58.649	59.445	51.855	37.918	-13.937	-26,88
Contractes de durada determinada							
A temps complet							
Obra i servei	85.164	95.475	96.678	78.830	60.770	-18.060	-22,91
Eventual per circumstàncies de la producció	171.006	177.472	173.399	141.875	102.758	-39.117	-27,57
Interinitat	21.515	22.119	23.033	25.648	23.045	-2.603	-10,15
Discapacitats	331	322	337	263	204	-59	-22,43
Altres	1.940	1.554	402	512	561	49	9,57
Subtotal: a temps complet	279.956	296.942	293.849	247.128	187.338	-59.790	-24,19
A temps parcial							
Temps parcial	78.472	81.154	83.424	78.746	78.238	-508	-0,65
Jubilació parcial	203	297	404	591	658	67	11,34
Relleu	93	137	194	183	215	32	17,49
Subtotal: a temps parcial	78.768	81.588	84.022	79.520	79.111	-409	-0,51
Subtotal: de durada determinada	358.724	378.530	377.871	326.648	266.449	-60.199	-18,43
Contractes formatius							
Formació	1.994	1.786	1.493	1.049	748	-301	-28,69
Pràctiques a temps complet	787	702	599	418	279	-139	-33,25
Pràctiques a temps parcial	247	200	141	131	132	1	0,76
Subtotal contractes formatius	3.028	2.688	2.233	1.598	1.159	-439	-27,47
Total de contractació	405.414	439.867	440.643	381.473	306.965	-74.508	-19,53

Continua

ADDENDA CONTRACTACIÓ DE DURADA DETERMINADA REGISTRADA. ILLES BALEARS (2009)					
	≤ 3 mesos	3-12 mesos	>12 mesos	Indeterminat	Total
Temps complet					
Obra i servei	12,98%	8,62%	0,74%	77,65%	100,00%
Eventual	70,88%	29,08%	0,01%	0,03%	100,00%
Interinitat	44,53%	5,68%	0,13%	49,66%	100,00%
Formació i pràctiques	0,00%	94,16%	5,84%	0,00%	100,00%
Altres	0,52%	32,03%	67,45%	0,00%	100,00%
Temps parcial	55,64%	19,21%	1,02%	24,12%	100,00%

Font: SOIB.

D'altra banda, les demandes de feina han trencat la tendència decreixent iniciada l'any 2004 i durant aquest 2009 han seguit amb l'augment registrat l'any passat. En concret, hi ha un creixement del 44,4%. S'ha de tenir en compte que, tal com passa amb la variable de l'atur, aquestes demandes tenen un fort comportament estacional, d'acord amb el de l'activitat principal de la nostra economia. (Vegeu el gràfic A II-12.)

1.2.6. LA CONTRACTACIÓ

La crisi econòmica ha afectat negativament la contractació, si bé, en el cas de Balears en relació amb Espanya, es pot assenyalar que la contractació indefinida s'ha comportat més bé en termes relatius, ja que a les Balears ha caigut un 26,9%, mentre que a Espanya ho ha fet en un 29,5%.¹⁸

Així, la contractació feta a les Balears l'any 2009 (306.965) continua la tendència de descens que s'inicià l'any passat i es produeix una disminució respecte de l'any 2008 de 74.508 contractes, cosa que en termes relatius suposa un descens del 19,5%. El

12,35% dels 306.965 contractes registrats varen ser indefinits, i el 87,65% varen ser de caràcter temporal. Tot i el pes de la contractació temporal, s'ha d'assenyalar que el nombre de contractes indefinits ja s'ha dit que es redueix el 26,9% respecte dels que es varen subscriure al llarg del 2008, i els de durada determinada disminueixen el 18,4%, fet que en termes absoluts suposa un volum de 60.199 contractes menys que l'any anterior. (Vegeu el quadre II-33 i addenda)

D'altra banda, el 47,8% dels contractes indefinits són contractes a temps complet, el 18,7% contractes a temps parcial i el 33,5% són contractes fixos discontinus. Els contractes indefinits a temps complet registren un descens del 37,2% respecte dels contractes d'aquest tipus registrats l'any 2008. Entre els contractes temporals registrats el 2009 –gairebé el 50% dels quals cal assenyalar que tenen una durada inferior als tres mesos–, el 70,4% (188.365) són contractes a temps complet.

Els contractes formatius registrats l'any 2009 –que únicament representen el 0,4% del total de contractes– es concreten en

18. Vegeu: Memoria del CES d'Espanya 2010, pàg. 329.

1.159, i han estat 439 menys que l'any anterior, en què se'n registraren 1.598.

Dins el grup de contractes de durada determinada temporals cal fer notar la importància, pel volum que tenen, dels contractes eventuais per circumstàncies de la producció, que són 150.343 (56,4%), i dels d'obra i servei, que sumen 84.375 contractes (31,7%).

Per la gran importància que té a les Illes Balears, cal que ens fixem en la contractació de treballadors fixos discontinus classificats segons la modalitat de contractació. Com podem veure, l'increment en la utilització d'aquesta contractació es produeix a partir del mes d'abril i s'allarga fins al final del mes de setembre. En aquests lapses de temps i coincidint amb l'inici i el final de la temporada turística, és quan creix la contractació d'aquest tipus. El nombre de contractes fixos discontinus l'any 2009 s'ha reduït en un 11,92% amb relació a l'any 2008. (Vegeu el quadre II-33.)

La importància del col·lectiu dels fixos discontinus és evident, atès que és un element diferencial del nostre mercat de treball amb referència al del conjunt de l'Estat i/o d'altres comunitats autònomes. Tant és així, que la presència d'aquest important contingent de fixos discontinus determina l'anàlisi de l'estabilitat laboral a les Illes Balears, ja que a la «temporalitat normal» cal afegir-hi aquesta situació d'estabilitat discontinua que té elements propis de la temporalitat, com ara l'entrada i la sortida permanent de l'activitat laboral i la reiteració en la transició ocupació/atur i atur/ocupació.

Analitzant el nombre de contractes registrats per sexe durant l'any 2009, la distribu-

ció a les Balears ha estat la següent: pel que fa a les dones, un total de 145.759 (47,5% sobre el total de contractació) i, pel que fa als homes, un total de 161.206 (un 52,5% sobre el total de contractes). Respecte de l'any anterior, la contractació femenina ha disminuït un 18,7% –més de 33.000 contractes menys que l'any passat–, i la contractació masculina ho ha fet en 41.000 contractes menys respecte del 2008 (un 20,3% menys que l'any anterior).

Com hem dit, del total de contractes registrats a les Balears durant el 2009, el 12,4% han estat de caràcter indefinit. Per gènere, són les dones les que han registrat una proporció més elevada de contractació indefinida (12,7%), mentre que els homes s'han situat per sota de la mitjana de les Illes, amb un 12%.

Si ens fixam en les deu ocupacions que registren més contractació, no trobam gairebé canvis respecte d'anys anteriors pel que fa a l'estructura ocupacional del mercat de treball de les Illes Balears. Així doncs, es repeteix la concentració de contractes en unes quantes ocupacions que es caracteritzen per ser de baixa qualificació i per estar englobades dins el sector de serveis i de la construcció. (Vegeu els quadres II-34 i A II-8.1 i A II-8.2)

Les dones, un any més, han concentrat més del 46,2% de la contractació registrada durant el 2009 en tres ocupacions: personal de neteja (20,8%), cambres (14,4%) i dependents de comerç (11,1%). Respecte de l'any anterior, la categoria ocupacional que ha patit un major descens ha estat la de dependents de comerç.

QUADRE II-34. LES 10 OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES PER SEXE, ILLES BALEARS (2009)

	Absoluts	%	Acumulat
Dones			
Personal de neteja d'oficina i hotels	30.245	20,8	20,8
Cambreses, bàrmans i assimilats	20.990	14,4	35,2
Dependents i exhibid. en tendes, magatzems	16.170	11,1	46,2
Cuineres i preparadores de menjar	5.772	4,0	50,2
Aux. administratives amb tasques d'atenció al públic	5.143	3,5	53,7
Auxiliars d'infermeria hosp.	4.009	2,8	56,5
Animadores comunitàries	3.974	2,7	59,2
Taquígrafes i mecanògrafes	3.379	2,3	61,5
Infermeres	2.734	1,9	63,4
Recepcionistes establiment distint d'oficina	2.319	1,6	65,0
Total 10 ocupacions	94.735	65,0	
Total contractació dones	145.759	100,0	
Homes			
Cambreses, bàrmans i assimilats	19.180	11,9	11,9
Picapedrers	18.239	11,3	23,2
Peons de la construcció d'edificis	11.564	7,2	30,4
Cuiners i preparadors de menjar	9.115	5,7	36,0
Personal de neteja d'oficina i hotels	8.023	5,0	41,0
Peons del transport i descarregadors	5.064	3,1	44,2
Dependents i exhibid. en tendes, magatzems	4.593	2,8	47,0
Taxistes, conductors auto, furgoneta	3.062	1,9	48,9
Vigilants, guardians i assimilats	2.772	1,7	50,6
Peons indústries manufactureres	2.661	1,7	52,3
Total 20 ocupacions	84.273	52,3	
Total contractació homes	161.206	100,0	

Font: SOIB.

Els homes, d'altra banda, han registrat la contractació més elevada en ocupacions relacionades amb l'hoteleria i la construcció: cambreses i bàrmans (11,9%), picapedrers (11,3%) i peons de la construcció (7,2%).

Durant l'any 2009, es varen registrar a les Illes Balears un total de 100.808 contractes relatius a treballadors estrangers, la

qual cosa representa el 32,8% del total de contractes registrats a les Balears. Amb referència als contractes a persones estrangeres, el 60,9% va correspondre a treballadors de fora de la UE, i la resta, el 39,1%, a treballadors europeus. (Vegeu el quadre II-35.)

Així doncs, en relació amb l'any 2008, hi ha una disminució en termes absoluts de

QUADRE II-35. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES BALEARS I A ESPANYA PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2009)

	Illes Balears		Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Unió Europea	39.374	39,1	964.972	32,7
No UE	61.434	60,9	1.982.883	67,3
Total	100.808	100,0	2.947.855	100,0

Font: INEM-SOIB.

28.249 contractes de treballadors estrangers, cosa que, en termes relatius, suposa una disminució del 21,9%. La disminució es produeix de manera més important entre el grup de treballadors de fora de la UE –amb el 27,12% menys–, d'altra banda, entre els treballadors de la UE aquesta disminució és inferior, amb el 12% menys.

1.2.7. L'IMPACTE DE LA CRISI EN EL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS

Les dades relatives a l'enquesta de població activa (EPA) corresponents a l'any 2009 ens ofereixen una visió bastant completa de l'evolució dels indicadors bàsics del mercat laboral en el període de referència, en un moment de crisi econòmica a escala global que es manifesta de forma intensa en la nostra societat, especialment en el marc del mercat del treball i l'ocupació, i que ha tingut profunds efectes per als assalariats i altres treballadors dependents.

Aquesta situació es reflecteix en l'activitat que durant l'any 2009 han dut a terme organismes com la Inspecció de Treball i el Fons de Garantia Salarial (FOGASA), ja que l'activitat desenvolupada durant el 2009 evidencia i contribueix a configurar la imatge real del nostre mercat de treball. En

aquest sentit, també han de prendre's en consideració les dades relatives a expedients de reorganització productiva, que durant l'any 2009 han crescut de forma notable respecte del nombre de sol·licituds del 2008. (Vegeu l'apartat 2.2.2.2.)

La Inspecció de Treball, durant l'any 2009, ha executat un total de 35.807 actuacions, 3.101 més que l'any anterior, que han suposat la declaració de 3.081 infraccions en acta per un import d'11.348.071,53 euros. Infraccions que han afectat un total d'11.926 treballadors durant el 2009. A pesar que durant l'any 2009 creix el nombre d'actuacions fetes, el nombre d'infraccions i el de treballadors afectats, podem observar que pel que fa a l'import de les sancions se'n produeix una important disminució, ja que durant l'any 2008 l'import de les sancions arriba a la xifra de 14.106.693,44 euros (aproximadament 2.750.000 euros més que l'any 2009.)

Del total d'actuacions, sobresurten les infraccions detectades en les àrees de Seguretat Social i ocupació i estrangeria (1.958 i 368 respectivament). En l'àrea d'ocupació i estrangeria, durant el 2009 la Inspecció de Treball ha dut a terme un total de 1.728 actuacions, 279 més que el 2008. Del total d'actuacions, 1.283 han estat no-

més en l'àrea d'estrangeria. S'ha produït una disminució considerable en el nombre d'infraccions en acta, que ha passat de 569 durant el 2008 a 368 el 2009, disminució que té la seva contrapartida en l'import de les sancions i el nombre de treballadors afectats. Quant a l'import de les sancions, l'any 2009 s'observa una important disminució, que arriba a la xifra de 2.223.528,68 euros, enfront dels 5 milions a què es varen arribar el 2008; d'altra banda, el nombre de treballadors estrangers afectats per aquestes infraccions i les sancions corresponents (que durant l'any 2009 varen arribar als 2.189.650,68 euros) és de 362, enfront dels 562 de l'any 2008. (Vegeu el quadre A II-9.)

A les Illes Balears, la Inspecció de Treball ha promogut l'alta en el sistema de Seguretat Social de 939 treballadors, 16 més que el 2008, com a conseqüència de les 14.578 actuacions fetes en aquesta àrea, de les quals 1.958 s'han confirmat com a infraccions i han afectat un total de 4.349 treballadors durant el 2009 (durant l'any 2008 el nombre de treballadors afectats va ser de 2.981). En l'àrea de les relacions laborals, cal destacar que durant l'any 2009 no s'ha produït cap consulta ni mediació, enfront de les 14 que es varen produir l'any 2008, i que el nombre de contractes transformats a indefinits ha estat de 511, fet que en termes relatius suposa una disminució del 50,68% (en termes absoluts, el nombre de contractes transformats en indefinits durant l'any 2008 va arribar a la xifra de 1.036), cosa que ha afectat 2.663 treballadors i ha suposat un cost de 478.865,01 euros en sancions. (Vegeu el quadre A II-10.)

Pel que fa al FOGASA,¹⁹ organisme autònom adscrit al Ministeri de Treball i Immigració, té com a finalitat complir els objectius establerts en l'article 33 de l'Estatut dels treballadors. Com a objectiu bàsic té el de servir de garantia dels crèdits salarials en els casos d'insolvència de l'empresari i abonar als treballadors els salaris i les indemnitzacions que les empreses no han pogut satisfer. Abonades les prestacions, el Fons de Garantia Salarial assumeix obligatòriament els drets i les accions dels treballadors i exerceix l'acció de repetició enfront de l'empresari deutor.

Són beneficiaris del FOGASA els treballadors per compte d'altri titulars de crèdits per salaris i indemnitzacions en la forma legalment establerta, entre els quals s'inclouen els treballadors per compte d'altri vinculats per relació laboral ordinària i els esportistes professionals vinculats per relació laboral de caràcter especial. Per contra, són col·lectius exclosos de l'acció protectora del FOGASA els treballadors al servei de la llar i els socis treballadors de les cooperatives de treball associat i de les cooperatives d'explotació comunitària de la terra.

Durant el 2009, les prestacions abonades pel FOGASA han augmentat de forma considerable respecte de l'any anterior i ascendeixen a l'import de 32.761.395,55 euros, cosa que suposa un increment del 532%, ja que durant el 2008 la xifra era de 5.182.586,39 euros. D'aquest import, 10.796.334,02 corresponen a salaris i els 21.965061,53 euros restants al pagament d'indemnitzacions. L'import destinat a pagar aquestes prestacions suposa el 3,93% de l'import total destinat pel FOGASA durant l'any 2009.

19. Va ser creat en virtut de l'article 31 de la Llei 16/1976, de 8 d'abril, de relacions laborals.

Aquest important augment de les prestacions abonades pel FOGASA ha provocat que durant el mes de setembre del 2009 fos aprovat un suplement de crèdit per un import de 348,8 milions d'euros, que, sumats als 551,2 milions inicialment pressupostats, suposen un pressupost final de 900 milions, previsió que s'ha ajustat a l'import finalment destinat pel FOGASA a pagar aquestes prestacions.

El nombre total d'expedients resoltos durant el 2009 és de 2.569, 1.628 més que l'any anterior (que foren 941), que han afectat 1.668 empreses (cosa que suposa un increment del 179% respecte de l'any 2008) i 6.546 treballadors (cosa que en termes absoluts suposa un increment de 4.335 treballadors afectats més que durant l'any 2008). (Vegeu el quadre A II-11.)

Per comunitats autònomes, les que concentren els imports més elevats de pagaments efectuats pel FOGASA són Catalunya (169.989.793,92 euros) i la Comunitat Valenciana (128.393.945,93 euros), amb pagaments que superen els 100 milions d'euros, seguides del País Basc i Andalusia (89.251.832,21 i 76.805.701,67 respectivament).

1.3.

JOVES I MERCAT DE TREBALL

Els joves figuren entre els grups de població més afectats per la crisi econòmica actual. Dins la zona de l'OCDE, l'atur de la població jove (de 15 a 24 anys) ha passat

del 6,5% a més del 20% entre final del 2007 i final del 2009. Les previsions quant a la represa econòmica fan considerar que les taxes d'atur juvenil es mantindran elevades durant els dos propers anys (2010 i 2011) i que una part important de la població jove pot estar sense feina durant períodes llargs.²⁰

Espanya figura entre els països que tenen una situació més desfavorable amb referència a l'increment de l'atur juvenil en el període esmentat i també pel que fa a les previsions per als propers anys. En relació amb l'evolució entre 2007 i 2009, Espanya és el país de l'OCDE amb una taxa més elevada d'atur juvenil (43,5% en el darrer trimestre de 2009) i ha sofert un increment de 24,7 punts en relació amb el quart trimestre del 2007. (Vegeu el gràfic A II-13.)

Quant a les projeccions de futur, per al 2010 i per al 2011 i per al conjunt de països de l'OCDE, la UE-19 i el G7, es preveu que l'atur juvenil s'incrementi entre el 2009 i el 2010 i s'estabilitzi entre 2010 i 2011. Pel que fa a Espanya, es preveu una major estabilitat entre la taxa d'atur del 2009 i la dels dos anys següents, la qual cosa implica una previsió de manteniment de l'atur juvenil en una taxa al voltant del 40%. (Vegeu el gràfic A II-14.)

En diversos apartats d'aquest capítol sobre el mercat de treball i les relacions laborals, s'aporten dades específiques sobre la situació de la població jove, i s'hi fan ressaltar les informacions relatives a taxa d'activitat, taxa d'ocupació i taxa d'atur per sexes i grups d'edat (quadre II-15), taxes d'ocupació de menors de 30 anys per comunitats

20. Scarpetta, S.; Sonnet, A.; Manfredi, T. (2010). *Rising youth unemployment during the crisis: how to prevent negative long-term consequences on a generation?*. OECD Social, Employment and Migration Papers, núm. 106, pàg. 6.

autònomes (quadre II-18), població que no ha completat el nivell d'educació secundària (quadre II-19), taxes de temporalitat (gràfic A II-10) i perfil dels aturats de llarga durada (quadre II-32).

Aquest apartat específic sobre joves i mercat de treball té com a finalitat ampliar les informacions sobre els joves i el mercat de treball a les Balears en el context de la crisi actual i de manera més concreta durant aquest any 2009. Per fer-ho i, ateses les dades disponibles, es presenta una síntesi de les informacions que es consideren més rellevants de l'informe de mercat de treball sobre els joves a les Illes Balears 2010.²¹

Les informacions es presenten estructurades en tres apartats: afiliació a la Seguretat Social, atur registrat i contractació.

1.3.1. AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL

L'impacte de la crisi econòmica es reflexa clarament en les dades d'afiliació a la Seguretat Social. Malgrat la població jove a Balears ha augmentat en un 1,71% entre 2005 i 2009, amb un important increment entre 2007 i 2008 degut a l'arribada de treballadors estrangers, l'afiliació a la Seguretat Social ha disminuït en un 29.9% entre 2005 i 2009.

El nombre de joves menors de 30 anys afiliats (a 31 de desembre de 2009) era de 67.462, xifra que representa el 18.33% del total d'afiliats. D'aquests, 33.707 són dones i 33.755 homes.

El major nombre correspon al grup de 25 a 29 anys, que representa el 63,11% del total d'afiliació jove, seguit pel de 20 a 25 anys (31,96%), mentre que el grup de 16 a 19 anys només representa el 4,92%.

La disminució del nombre de persones afiliades ha afectat principalment el grup de 16 a 19 anys i la població masculina. Això no obstant, encara és lleugerament superior el nombre d'homes afiliats a la Seguretat Social durant el 2009. (Vegeu el gràfic A II-15.)

La comparació amb les dades estatals²² mostra tendències molt semblants a les assenyalades per a les Balears. Així, pel que fa a l'àmbit de l'Estat espanyol, el nombre de joves menors de 30 anys afiliats a la Seguretat Social representa el 18,47% del total d'afiliació; el nombre d'homes afiliats supera el de dones (el percentatge de dones afiliades és el 48,75% del total de menors de 30 anys afiliats); no hi ha diferències en el pes relatiu dels diferents grups d'edat sobre el total de menors de 30 anys afiliats, i la disminució de persones afiliades, malgrat que ha afectat ambdós sexes i tots els grups d'edat, ho ha fet amb més intensitat entre la població masculina i el grup de 16 a 19 anys.

Quant a l'evolució per grups d'edat entre 2005 i 2009, cal assenyalar que, principalment pel que fa al grup de 16 a 19 anys, ha estat més negativa a les Balears que a Espanya considerada globalment. (Vegeu el quadre A II-12.)

21. Observatorio de las Ocupaciones del Servicio Público de Empleo Estatal (2010). *Informe del mercado de trabajo de los jóvenes*. Illes Balears. 2010.

22. Observatorio de las Ocupaciones del Servicio Público de Empleo Estatal (2010). *Informe del mercado de trabajo de los jóvenes*. Estatal. 2010.

1.3.2. ATUR REGISTRAT

El nombre de persones menors de 30 anys aturades el 31 de desembre de 2009 era de 27.122, el 29,77% del total de l'atur registrat a les Balears. Això implica que l'atur registrat entre la població jove a les Balears té un pes relatiu de cinc punts per sobre del que té a Espanya considerada globalment.

Per sexes, hi ha registrat més atur masculí (54,87%) que no femení (45,13%). I per grups d'edat, la població de 25 a 29 anys representa el 48,83% del total d'aturats registrats menors de 30 anys. Els més joves (16 a 19 anys) representen el 12,89% i el grup de 20 a 24 anys són el 38,27%.

La variació entre el 2008 i el 2009 reflecteix un augment global del 17,33% de l'atur registrat, increment que es dona en major grau en el grup de 20 a 24 anys (21,83% d'increment entre el 2008 i el 2009) i en les dones (18,5%).

El nivell formatiu de 3 de cada 4 joves menors de 30 anys aturats demandants d'ocupació és inferior al de la secundària postobligatòria, que es considera el nivell mínim de sortida del sistema educatiu que permet continuar formant-se durant tota la vida i poder-se manejar en els àmbits personal, social i professional en les societats contemporànies.²³ En el cas dels homes, aquesta situació n'afecta el 81,09% i en el de les dones el 69,03%.

De forma més detallada, la situació més habitual és tenir el títol de graduat en ESO

(46,91%), seguit pels que han cursat ESO però no han obtingut titulació (18,72%). També s'observa un percentatge de població menor de 30 anys, al voltant del 10%, que no té estudis o només té estudis primaris. (Vegeu el quadre A II-13.)

Si fem la classificació de nivells d'estudis d'acord amb les que s'utilitzen habitualment en les comparacions internacionals, es pot veure que la població jove aturada es distribueix de la manera següent: un 28,74% amb estudis inferiors als corresponents a la secundària obligatòria, un 46,91% amb estudis corresponents a secundària obligatòria, un 17,24% amb estudis corresponents a secundària postobligatòria i un 7,09% amb estudis superiors.

L'experiència laboral anterior caracteritza la situació laboral del 91% dels joves aturats demandants d'ocupació. Això no obstant, el 2009 hi ha hagut un total de 1.198 joves sense ocupació anterior i, entre el 2008 i el 2009, s'ha incrementat en un 74,04% el nombre de joves de 16 a 19 anys sense experiència anterior.

La durada més habitual de permanència a l'atur de la població menor de 30 anys en tots els grups d'edat és d'entre 1 i 3 mesos. Això no obstant, l'atur de llarga o molt llarga durada afecta 2.060 joves (7,59% dels quals estan en atur). El grup d'edat més afectat és el de 25 a 29 anys, en què representa el 10,13%.

Per sectors econòmics, en el de serveis hi ha quasi 3 de cada 4 joves en atur (74,2%), se-

23. Vegeu, entre d'altres, OECD (2000). *From Initial Education to Working Life: Making transitions work*. París: Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) i OECD (2005). *From Education to Work. A difficult transition for young adults with low levels of education*. París: Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) / The Canadian Policy Research Networks (CPRN).

guit pel de construcció (16,1%), indústria (4,54%), sense activitat (4,42%) i agricultura (0,74%). L'evolució en els darrers cinc anys mostra clarament com els increments més elevat en l'atur s'han donat a la construcció. Tanmateix, si analitzam la variació entre el 2008 i el 2009, l'increment de l'atur en la construcció ha estat per sota dels altres sectors, excepte en el cas de l'agricultura. (Vegeu el gràfic A II-16.)

Les activitats econòmiques amb un major nombre de joves aturats (més del 5% del total de joves en atur) són serveis d'allotjament (13,26%), serveis de menjar i beure (13,21%), comerç minorista excepte vehicles de motor i motocicletes (11,94%), construcció d'edificis (8,64%) i activitats de construcció especialitzada (6,87%).

Les dades mensuals reflecteixen l'estacionalitat de l'economia. El nombre més baix de joves en atur (inferior a 20.000) es troba els mesos de maig, juny, juliol i agost de 2009. Pel que fa a les variacions en relació amb el mes anterior del mateix any, la disminució de l'atur es concentra en els mesos d'abril, maig, juny i juliol, i l'augment es produeix principalment en els de setembre, octubre i novembre. Quant a les variacions respecte del mateix mes de l'any anterior, hi ha un augment de l'atur en tots i cada uns dels mesos de l'any que oscil·la entre el 17,33% al setembre i el 93,17% al maig.

El grau d'ocupabilitat de la població aturada (probabilitat de sortir de la situació d'atur) es calcula a partir d'un seguit de variables (antiguitat en la situació d'atur, àmbit geogràfic de cerca de feina, nombre d'ocupacions demandades, subsidi per a

majors de 52 anys o participació en el programa de renda activa d'inserció), i pot ser molt baixa, baixa, mitjana o alta. El grau més habitual d'ocupabilitat dels joves aturats és mitjana (un 44,56% dels casos), seguit per ocupabilitat alta (33,66%), baixa (20,13%) i molt baixa (1,63%).

1.3.3. CONTRACTACIÓ

El nombre de contractes a joves registrats durant el 2009 va ser de 130.769 (nombre que suposa una caiguda interanual de 39.703 contractes) i el nombre de persones joves contractades va ser de 78.995. L'anàlisi evolutiva entre el 2005 i el 2009 mostra clarament l'impacte de la crisi econòmica en la disminució del nombre de contractes i de joves contractats. L'any de màxima contractació va ser el 2006 (211.001 contractes i 116.203 persones contractades).

L'índex de rotació²⁴ és d'1,66, mentre que el global per a les Balears és d'1,67. Per sexe, l'índex de rotació femení és superior al masculí en la població jove (1,73 enfront d'1,59) i en la població considerada globalment (1,7 enfront d'1,60).

Per sexe, el nombre de contractes fets a dones joves (66.151) és superior al de contractes fets a homes joves (64.618), a causa del major nombre de contractes a dones en el grup de 20 a 24 anys. Per grups d'edat, el major volum de contractes correspon al grup de 25 a 29 anys (59.949), seguit pel grup de 20 a 24 anys (53.711) i pel de 16 a 19 anys (17.049).

24. Quocient entre el nombre total de contractes i el de persones contractades.

La disminució del nombre de contractes entre el 2008 i el 2009 es dona en tots els grups d'edat, però en major grau en el de 16 a 19 anys (-37,53%), seguit pel de 20 a 24 anys (-22,22%) i el de 25 a 29 anys (-19,04%).

El nivell formatiu de la major part de les persones contractades (76,77% dels contractes a homes i 62,38% dels contractes a dones) és inferior al de secundària postobligatòria. Els contractes fets a joves amb un nivell de batxillerat i equivalents representen el 17,89% de la contractació femenina i l'11,75% de la masculina. Amb un nivell de formació professional de grau mitjà o superior, hi ha un 10,41% de la contractació femenina i un 7,41% de la masculina. I amb estudis universitaris, el 9,26% de dones i el 4,03% d'homes. (Vegeu el gràfic A II-17.)

Per sectors econòmics, el 85,5% de joves han estat contractats en el sector de serveis, el 10,67% a la construcció, el 2,96% a la indústria i el 0,87% en agricultura.

L'evolució entre el 2005 i el 2009 mostra una forta disminució del nombre de contractes en tots els sectors, que es dona amb la màxima intensitat en el sector de la construcció i de la indústria. (Vegeu el gràfic A II-18.)

El major nombre de contractes s'ha produït en serveis de menjar i beure (21.667), seguit pel de comerç minorista, excepte vehicles de motor i motocicletes (13.062).

Respecte del tipus de contractació, poc més de la meitat de contractes (53,78%) han estat en la modalitat d'eventual per

circumstàncies de la producció i quasi 1 de cada 4 (24,66%) en la d'obra o servei. La contractació indefinida només afecta el 6,67% del total i sofreix un retrocés al voltant del 30% en relació amb el 2008.

Es manté la poca utilització de la contractació adreçada especialment a facilitar la pràctica professional i la formació dels joves. Els contractes en pràctiques – adreçats a facilitar l'accés al món del treball d'acord amb els estudis fets– a joves amb formació professional i/o estudis universitaris han representat un 0,26% del total i han disminuït un 27,81% amb referència a l'any anterior. Els contractes per a formació –adreçats a facilitar l'experiència laboral i la formació teòrica i teoricopràctica a joves que no compleixen els requisits dels contractes en pràctiques– han representat el 0,42% del total i han disminuït un 34,01% amb referència a l'any anterior.

La durada més habitual dels contractes és d'1 a 3 mesos, seguits pels de menys d'1 mes i els de durada indeterminada. La variació entre el 2008 i el 2009 reflecteix una disminució dels contractes en totes les durades, però principalment en els de més de 12 mesos. (Vegeu el gràfic A II-19.)

L'evolució mensual de la contractació mostra l'estacionalitat de l'activitat econòmica, amb el nombre màxim de contractació durant els mesos de maig (16.996), juny (17.742) i juliol (17.199), i l'inferior al mes de desembre (6.000). Quant a les variacions respecte del mateix mes de l'any anterior, hi ha una disminució de la contractació en tots i cada un dels mesos que oscil·la entre el -40,88% de febrer i el -3,87% de novembre. Pel que fa a les va-

riacions respecte del mateix mes de l'any anterior, la màxima disminució de la contractació es produeix al mes d'agost (-47,96%) i el màxim increment al mes de maig (42,15%).

La situació descrita evidencia la necessitat urgent de polítiques públiques adreçades a la població jove. D'entre els grups que requereixen una atenció especial, en destaquem dos:

- Tota la població jove amb estudis inferiors al nivell de secundària postobligatòria. Les dades de l'estudi a partir del qual s'ha elaborat aquest text quantifiquen en 90.878 el nombre de joves que foren contractats l'any 2009 amb estudis inferiors als de secundària postobligatòria (69,5% sobre el total de joves contractats durant l'any) i en 20.518 els registrats a l'atur durant el mateix any de referència en la mateixa situació (representen el 75,7% del total de població jove registrada a l'atur l'any 2009).
- Tota la població de 16 a 19 anys que no estudia ni treballa. Les dades de l'estudi apunten les dificultats específiques d'aquest grup de població en tots els àmbits, i destaca l'increment dels aturats sense experiència anterior. La problemàtica d'aquesta població i les respostes a la situació figuren entre les temàtiques més recurrents de l'àmbit internacional.

El nostre futur com a societat desenvolupada econòmicament i socialment depèn en bona part de les respostes que siguem

capaços de donar a la població jove en general i a la que té un baix nivell d'estudis en particular. Cal un veritable pacte social que asseguri que els joves d'avui tinguin oportunitats de treball i formació suficients en quantitat i qualitat mentre duri la crisi per tal que, durant aquests anys, es puguin desenvolupar i projectar-se en un futur incert però esperançador. És allò que es diu les oportunitats derivades de la crisi.

1.4.

LES POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS

Al llarg del 2009 i a causa de l'agreujament de la situació de crisi i de la repercussió que té en l'ocupació, el Govern d'Espanya ha adoptat mesures específiques per plantar cara a la situació d'atur. S'aprovà la creació de dos fons, d'una banda, el Fons Estatal d'Inversió Local, mitjançant el Reial decret llei 9/2008, de 28 de novembre, emmarcat dins les mesures extraordinàries d'impuls a l'activitat econòmica i l'ocupació i destinat a finançar obres de nova planificació i execució immediata a partir de començament de 2009 que siguin competència de les entitats locals. Al llarg del 2009, a les Balears es varen finançar 637 projectes, repartits per 67 municipis, per un import de 182,3 milions d'euros i que han generat 9.003 llocs de feina,²⁵ i de l'altra, el Fons Especial de l'Estat, per a la realització d'actuacions d'R+D+i, d'automoció, mediambientals, construcció, de rehabilitació d'espais urbans, de transport i de serveis socials. En aquesta mateixa línia, el Reial decret llei

25. www.mpt.es.

13/2009, de 26 d'octubre, crea el Fons Estatal per a l'Ocupació i la Sostenibilitat Local, que es presenta com una mesura d'estímul econòmic per donar continuïtat al Pla I, amb la perspectiva d'impulsar un nou model productiu a través de l'Estratègia d'economia sostenible. Preveu diferents projectes que es divideixen en tres eixos: sostenibilitat econòmica, sostenibilitat ambiental i sostenibilitat social. Les Balears rebran prop 116 milions d'euros, dels quals 93 milions seran per a projectes d'inversió i 23 milions per a actuació de despesa social. S'han presentat 611 projectes d'inversió i 103 programes socials.²⁶

En aquesta línia de mesures de foment de l'ocupació, cal assenyalar les accions d'informació, orientació i suport en els processos de recerca d'ocupació recollides en el Pla Extraordinari d'Orientació, Formació Professional i Inserció Laboral. Aquest Pla va ser una de les primeres mesures aprovades pel Govern per donar resposta a l'increment de l'atur i alhora recull subvencions directes per als treballadors durant el procés de recerca d'ocupació i per facilitar la mobilitat geogràfica dels treballadors. És una mesura aprovada pel Reial decret llei 2/2008, de 21 d'abril, de mesures d'impuls a l'activitat econòmica, dins un conjunt més ampli de mesures que tenen l'objectiu d'estimular el consum i l'activitat empresarial. Per a l'exercici del 2009, s'aprovà una dotació per a les Balears d'1.895.013,91 euros. Aquesta mesura es prorroga dos anys pel que fa a la contractació d'orientadors. Per

al 2010 s'assigna una dotació de 665.000 euros per contractar 19 orientadors.²⁷

Una altra de les accions dirigides a millorar la protecció dels treballadors és el Programa Temporal de Protecció per Atur i Inserció. Amb aquesta norma es dona cobertura social als treballadors que han esgotat les prescripcions i els subsidis. És una mesura que vol donar resposta a dues necessitats essencials, recollides en l'exposició de motius de la norma: oferir una garantia mínima d'ingressos i vincular aquesta prestació extraordinària amb mesures d'inserció laboral. El 2009 es beneficien d'aquest programa a les Illes Balears un total de 4.218 treballadors (2.419 homes i 1.799 dones).²⁸ El Reial decret 133/2010, de 12 de febrer, ha establert la pròrroga del programa fins al 15 d'agost de 2010. (Vegeu el quadre A II-14.)

En aquest context, la Conselleria de Treball i Formació de les Illes Balears, com a encarregada de gestionar els programes per crear ocupació en l'àmbit de la Comunitat Autònoma, ha publicat al llarg del 2009 diferents resolucions que tenen com a objectiu regular els programes de foment d'ocupació, així com les partides econòmiques²⁹ que es destinaran a aquest fi.

També cal esmentar la signatura, el 14 de juliol de 2009, del Pla d'Ocupació de les Illes Balears (POIB), vigent fins al 2011, fruit d'un procés de diàleg social i que té com objectiu estimular l'ocupació, enfortir el SOIB, donar suport a l'economia productiva, millorar la qualitat en el treball i la for-

26. www.mpt.es.

27. Ordre TIN/381/2009, de 18 de febrer, i Ordre TIN/835/2010, de 26 de març.

28. www.sepe.es.

29. Les dades sobre execució del pressupost dels diferents programes es recullen de la «Part. IV. Politiques actives». *Informe sobre el mercat de treball a les Illes Balears*. 2009. Conselleria de Treball i Formació. CAIB, 2010.

mació per augmentar les possibilitats d'ocupació, treball amb més seguretat i orientació cap a un canvi de model econòmic. (Vegeu el quadre A II-15.)

Els principals programes de promoció d'ocupació són:

1. Programes de foment d'ocupació estable

Se subvenciona la contractació indefinida o fixa discontinua a jornada completa dels treballadors aturats que no percebin prestacions, dels que han estat contractats reiteradament en contractes de durada determinada i els formalitzats per empreses de sectors estratègics o emergents o amb treballadors procedents de sectors industrials amb dificultats estructurals. Aquestes subvencions s'incrementaran quan el treballador pertanyi a algun dels col·lectius de difícil inserció laboral (dones i homes joves de 18 a 30 anys o majors de 45 anys).³⁰

Subvencions per a la contractació indefinida de treballadors discapacitats.³¹

Subvencions per a la contractació indefinida de treballadors aturats en empreses qualificades I+O.³²

Durant el 2009, l'execució econòmica d'aquestes iniciatives va ser d'1.225.881,24

euros, dels quals 626.796,40 es varen assignar a subvencions per a contractació indefinida de treballadors discapacitats, 14.424,30 euros a la contractació indefinida en empreses d'I+O i la resta, 584.660,54 euros, a subvencions per a la contractació indefinida.

2. Programes dirigits a emprenedors³³

Aquest programa estableix ajuts públics per dur a terme projectes empresarials de persones aturades perquè s'estableixin com a treballadors per compte propi i per donar especial suport a col·lectius amb dificultats d'inserció laboral, i projectes que promoguin el treball en nous jaciments d'ocupació i en les TICs. Els ajuts se centren en subvencions financeres, ajuts per a l'assistència tècnica i per a la formació, i també el finançament de quotes a la Seguretat Social. Al llarg del 2009, s'han atès 429 persones. El conjunt del programa d'ajuts a l'ocupació autònoma ha arribat aquest any a un total d'1.466.000 euros, xifra que representa un increment del 7,7% respecte de l'any anterior. En aquest programa es preveu el conveni de col·laboració entre el Ministeri d'Igualtat i el Govern de les Illes Balears per a la promoció i el foment de l'autoocupació de les dones, del qual s'han beneficiat al llarg de l'any 200 treballadores.

30. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació de 13 d'agost de 2009, cofinançats per l'FSE. Programa operatiu 2007-2009.

31. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació de 12 de març de 2009.

32. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació de 13 de març, cofinançades en un 50% pel Fons Social Europeu a través del programa operatiu pluriregional «Adaptabilidad y Empleo».

33. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació de 18 de juny de 2009, cofinançats en un 50% per l'FSE. Programa operatiu pluriregional «Adaptabilidad y Empleo».

Resolució de la Conselleria de Treball i Formació de 18 de juny de 2009, cofinançats en un 50% per l'FSE. Programa operatiu 2007-2013.

3. Programes de foment de l'economia social³⁴

Recull una sèrie d'ajuts dirigits a fomentar la creació i el manteniment de llocs de feina en cooperatives i societats laborals, així com millorar la competitivitat incentivant la incorporació de socis treballadors i donant suport a les inversions per a la creació i el manteniment d'aquest tipus d'empreses d'economia social. Durant el 2009,³⁵ la Conselleria de Treball i el SOIB han destinat 1.170.512,04 euros a la convocatòria d'ajuts i subvencions per a l'economia social i s'han constituït 20 cooperatives i 18 societats laborals. Aquestes cooperatives i societats laborals noves han incorporat 736 socis cooperativistes i 59 de laborals. (Vegueu l'apartat 16 del capítol I.)

4. Programes de foment de l'ocupació pública

Programa de col·laboració amb corporacions locals³⁶ per contractar treballadors aturats per fer obres i serveis d'interès general.

Per desenvolupar les obres i els serveis assignats a aquest programa, s'han contractat un total de 702 treballadors i s'ha executat un pressupost d'11.857.896 euros.

Programa de col·laboració amb organismes públics,³⁷ universitats i entitats no lucratives per contractar treballadors aturats per fer

obres d'interès general. El programa ha proporcionat feina a 64 treballadors i el pressupost executat ha estat d'1.275.217 euros.

5. Programes de foment de desenvolupament local³⁸

Ajuts a les corporacions locals o entitats vinculades per contractar agents d'ocupació i desenvolupament local i que tenen com a objectiu col·laborar en la promoció i la implantació de polítiques actives d'ocupació, de foment de l'ocupació i d'orientació de projectes empresarials. Aquestes mesures estan previstes en el POIB 2009-2011 per consolidar la xarxa d'agents d'ocupació i desenvolupament local. El 2009 s'han contractat 83 agents d'ocupació i desenvolupament local, amb un pressupost executat de 2.262.680 euros.

6. Programes d'orientació: Xarxa d'atenció de col·lectius vulnerables del SOIB³⁹

Subvencions a entitats sense ànim de lucre que acreditin experiència en la gestió de projectes i accions d'orientació o intervenció social per dur a terme serveis d'orientació i acompanyament a col·lectius vulnerables, persones amb discapacitat i persones amb especials dificultats d'inserció laboral (joves entre 16 i 30 anys amb especials dificultats d'inserció, persones en risc d'exclusió social, persones amb discapacitat per malaltia mental, col·lectius provinents de centres penitenciaris, dones amb especials

34. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació de 23 de juliol de 2009, cofinançats per l'FSE. Programa pluriregional «Adaptabilidad y Empleo». 2007-2013 i Resolució de 10 de juliol de 2009.

35. Memòria del desenvolupament de l'economia social durant l'any 2009. Govern de les Illes Balears. www.caib.es.

36. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació, 27 de maig de 2009. Cofinançat pel Fons Social Europeu a través del programa operatiu pluriregional per al període 2007-2013.

37. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació, 27 de maig de 2009. Cofinançat pel Fons Social Europeu a través del programa operatiu pluriregional per al període 2007-2013.

38. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació del 13 d'agost de 2009.

39. Resolució de la Conselleria de Treball i Formació del 8 de setembre de 2009. Cofinançada pel Fons Social Europeu a través del programa operatiu de les Illes Balears per al període 2007-2013.

dificultats d'inserció laboral i joves amb necessitats educatives especials). El 2009 el crèdit assignat per al conjunt del programa ha estat de 294.570 euros.

7. Programes per a la integració laboral de persones amb discapacitat⁴⁰

En el programa d'integració laboral de persones amb discapacitat en centres especials d'ocupació, se subvencionen els projectes generadors d'ocupació bé per nova creació o per ampliació d'aquestes tipus de centres; el finançament parcial dels costos salarials de les persones amb discapacitat que hi treballen i el dels preparadors que integren les unitats de suport a l'activitat professional.

L'import total d'execució ha sigut de 3.354.409,41 € (615.688,58 € per a generació d'ocupació, amb 45 nous treballadors ocupats; 2.510.494 € en concepte de finançament parcial dels costos salarials i 228.226,76 € per al manteniment de les unitats de suport).

1.5.

LA FORMACIÓ, L'ORIENTACIÓ PER A L'OCUPACIÓ I ELS INSTRUMENTS DEL SISTEMA NACIONAL DE QUALIFICACIONS PROFSSIONALS

El context europeu de referència en l'àmbit de la formació, l'orientació per a l'ocupació

i el reconeixement de l'experiència professional està determinat per les orientacions en matèria d'ocupació, d'educació i formació i d'educació i formació professional, així com pels instruments financers i programes de suport a aquestes orientacions.

Les orientacions en l'àmbit de l'ocupació i de l'educació i la formació foren establertes en anys anteriors i encara són vigents.⁴¹ Són les següents:

- Els objectius i les orientacions per a l'ocupació per al període 2008-2010.⁴²
- El Programa Educació i Formació 2010.⁴³

Pel que fa a l'educació i la formació professional, el Consell de la Unió Europea i els representants dels governs dels estats membres han establert les prioritats d'una cooperació reforçada en matèria d'educació i formació professional en el document «Conclusiones del 24 de enero de 2009 del Consejo y de los Representantes de los Gobiernos de los Estados miembros reunidos en el seno del Consejo sobre las futuras prioridades de una cooperación reforzada europea en materia de educación y formación profesionales (EFP)» [Diari Oficial C 18 de 24 de gener de 2009].

En aquestes conclusions, que parteixen de les prioritats i de les directrius establertes a la Declaració de Copenhaguen (2002), s'estableixen les línies d'actuació següents per al període 2008-2010:

40. Resolucions de la Conselleria de Treball i Formació del 4 de març, 17 de març i 13 d'agost.

41. Aquests programes i orientacions s'estableixen en el marc de l'Estratègia de Lisboa, establerta en el Consell Europeu de Lisboa (març de 2000) i desenvolupada en consells posteriors.

42. Vegeu la Memòria del 2008.

43. En el Consell Europeu d'Estocolm (2001) es va aprovar un primer document i en el Consell Europeu d'Educació de 2003 s'adoptaren els cinc nivells europeus de referència per al 2010.

- Implantar els instruments i els dispositius comuns europeus de cooperació sobre educació i formació professionals.
- Millorar la qualitat i l'atractiu dels sistemes d'educació i formació professionals.
- Desenvolupar els vincles entre l'educació i la formació professionals i el mercat laboral.
- Reforçar les formes de cooperació europea.

Els instruments de la Unió Europea per implantar a curt i mitjà termini (període del 2007 al 2013) les polítiques esmentades són: el Fons Social Europeu,⁴⁴ el Programa Comunitari per a l'Ocupació i la Solidaritat Social (PROGRESS) i el Programa d'Aprenentatge Permanent. Aquest inclou diversos subprogrames, entre els quals n'hi ha dos que estan estretament relacionats amb la temàtica objecte d'aquest apartat: el Leonardo da Vinci (formació professional, excepte la de nivell superior) i el Grundtvig (educació de persones adultes en sentit ampli).

Quant a l'Estat espanyol, l'any 2009 ha estat un dels anys de transició entre els models de formació i acreditació anteriors (Pla FIP, etc.) i els que tindrem a partir de la implantació completa de tots els instruments de la Llei de qualificacions i formació professional de l'any 2002. Ens trobam en una fase incipient de la implantació de l'oferta formativa vinculada al

Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals i als certificats de professionalitat, per la qual cosa, en diferents convocatòries de formació per a l'ocupació (prioritàriament en la de desocupats i en la de col·lectius vulnerables respecte del mercat laboral), s'ha establert que un percentatge important de l'oferta formativa s'ha d'adreçar a obtenir certificats de professionalitat (molts dels quals ja acrediten qualificacions establertes en el Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals). Això ha provocat el fet que el SOIB, durant l'any 2009, hagi dut a terme un procés d'autorització de centres per impartir formació corresponent a certificats de professionalitat, acollint-se a la normativa estatal.

Amb referència als desplegaments legislatius més importants en relació amb la formació, l'orientació per a l'ocupació i el reconeixement de l'experiència professional deriven del procés de desenvolupament de la Llei orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional. Durant l'any 2009 destaquen els següents, tots amb una gran influència a les Balears:

- Desplegament del Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals (CNQP) i de les formacions que hi estan associades: aprovació de noves qualificacions professionals i de nous certificats de professionalitat associats a les qualificacions del CNQP.

44. Mitjançant els programes operatius del Fons Social Europeu es cofinancen diverses actuacions en l'àmbit de la formació i l'orientació per a l'ocupació. Aquests programes poden ser d'àmbit regional o pluriregional. De fet, la major part de les accions de formació professional per a l'ocupació que es fan a les Balears i que es descriuen més avall estan cofinançades pel programa operatiu de les Balears o pel programa pluriregional «Adaptabilidad y Empleo». Una descripció detallada del programa per a les Balears figura a «Programa Operativo. Fondo Social Europeo. 2007-2013. Balears», recuperat de http://www.mtin.es/uafse_2000-2006/es/2007-2013/prog-operativos/Balears.pdf el 3 de maig de 2010 a les 20 hores. El programa «Adaptabilidad y Empleo 2007-2013» es pot consultar a http://www.mtin.es/uafse/es/programando/vermas_programando/index.html.

- Aprovació de la normativa de reconeixement de les competències professionals adquirides per experiència laboral.
- Aprovació de la posada en marxa dels primers vint-i-cinc centres de referència nacional de formació professional.

En relació amb el desenvolupament del Catàleg Nacional de les Qualificacions Professionals, durant el 2009 s'han aprovat 34 noves qualificacions en les famílies professionals maritimopesquera; arts gràfiques; imatge i so; indústries extractives i fusta, moble i suro.⁴⁵ Les qualificacions professionals aprovades són de nivell 2 o 3 en tots els casos, excepte tres qualificacions de nivell 1 de la família maritimopesquera. (Vegeu el quadre A II-16.)

El repertori de certificats de professionalitat associats a les qualificacions del CNQP s'inicia el 2008, any en què foren regulats mitjançant el Reial decret 34/2008, de 18 de gener, pel qual es regulen els certificats de professionalitat. El total de certificats aprovats i publicats en el BOE fins al 31 de desembre de 2009 és de 99, dels quals 54 foren aprovats el 2008 i 45 el 2009.

Tal com s'observa en el quadre A II-17, el procés d'elaboració encara està molt obert ja que hi ha famílies completes sense cap certificat i el nombre és molt inferior al de qualificacions professionals del CNQP. També observem que la major part de certificats corresponen al nivell 2 o 3 de professionalitat

(81 sobre un total de 99) i que els de nivell 1 (els únics als quals es pot accedir sense el títol de graduat en educació secundària obligatòria) són 18.

El juliol de 2009 es va aprovar una norma de gran transcendència per a la formació professional a Espanya, el Reial decret 1224/2009, de 17 de juliol, de reconeixement de les competències professionals adquirides per experiència laboral. És una norma bàsica que han de desenvolupar les comunitats autònomes per aplicar en el seu territori. La tardança en l'aprovació d'aquesta norma prevista en la Llei Orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i la formació professional, i les necessitats derivades del Pla per a l'Educació de la Primera Infància del Govern de les Illes Balears han dut a fer a les Illes un projecte pilot en l'àmbit de l'educació infantil. En aquest procés hi han participat 50 educadores (30 a Mallorca, 10 a Menorca i 10 a Eivissa-Formentera) que complien els requisits següents: tenir un mínim de 21 anys, acreditar un mínim de 3 anys d'experiència laboral, estar en actiu durant el període de valoració i disposar d'autorització del centre de treball per ser avaluades en el lloc de feina.⁴⁶

La posada en marxa a les Balears de tres centres de referència nacionals (CRN) és una fita també per ressenyar del 2009. Els CRN tenen com a funció l'experimentació i la innovació en matèria de formació professional en relació amb un determinat sector pro-

45. D'acord amb les informacions que figuren al web de l'Institut Nacional de les Qualificacions Professionals, http://www.educacion.es/educa/incual/ice_incual.html, les primeres qualificacions professionals del CNQP es varen publicar en el BOE el març de 2004. En el moment de redactar aquest text (juny del 2010) hi ha 454 qualificacions aprovades i publicades en el BOE i el procés encara està obert i se'n continuen publicant.

46. Per a més informació, es pot consultar el web de l'Institut de les Qualificacions de les Illes Balears (IQPIB) <http://experienciaprofessional-ib.caib.es/presentacio.ca.html>.

ductiu.⁴⁷ El Consell General de Formació Professional va proposar, el 23 de setembre de 2009, l'autorització de vint-i-cinc centres de referència nacional, tres dels quals a les Balears.⁴⁸ Són els següents:⁴⁹

- Escola d'Hoteleria de les Illes Balears (Palma). Família professional d'hoteleria i turisme. Àrea professional de turisme.
- Centre d'Especialitats de la Mar (Maó). Família professional de transport i manteniment de vehicles. Àrea professional de nàutica.
- Centre de Manteniment Aeronàutic de les Illes Balears (Palma). Família professional de transport i manteniment de vehicles. Àrea professional d'aeronàutica.⁵⁰

Quant als acords de referència, el 2009 s'ha aprovat el Pla d'Ocupació de les Illes Balears 2009-2011 (POIB). Aquest Pla, signat pels sindicats UGT i CCOO i les organitzacions empresarials CAEB i PIMEB, es va signar el

14 de juliol, amb una dotació pressupostària de 307 milions distribuïts en 3 anys. Inclou entre les seves prioritats la millora de la qualificació i el capital humà, amb dos eixos principals: el desenvolupament normatiu i estratègic del model integrat de formació professional i l'impuls de la formació professional per a l'ocupació. Cada un d'aquests eixos preveu diverses mesures d'actuació. (Vegeu el quadre A II-18.)

Enguany, s'ha dut a terme per segon any consecutiu el Pla Extraordinari d'Orientació, Formació Professional i Inserció Laboral per afrontar l'increment de l'atur.⁵¹ El 2009 ha tingut una dotació d'1.600.000 euros.

Durant el 2009, les convocatòries fetes per la Conselleria de Treball i Formació⁵² estableixen ajuts o subvencions en les següents modalitats d'accions de formació i/o orientació per a l'ocupació:⁵³

- Accions de suport i d'acompanyament de la formació.

47. S'estableixen a la Llei orgànica 5/2002, de les qualificacions i la formació professional, i s'ordenen mitjançant el Reial decret 229/2008, de 15 de febrer, pel qual es regulen els centres de referència nacional en l'àmbit de la formació professional (BOE de 25 febrer de 2008).

48. Aquests centres s'han pogut beneficiar dels ajuts establerts pel Servei Públic d'Ocupació Estatal en la Resolució de 4 de desembre de 2009 del Servei Públic d'Ocupació Estatal, per la qual s'aprova la convocatòria per a la concessió de subvencions l'any 2009 adreçades a finançar la creació, l'adquisició o la renovació d'instal·lacions i equipaments de centres de formació que es puguin constituir com a centres de referència nacional de formació professional (BOE de 9 de desembre de 2009).

49. Per a més informació, es pot consultar el web de la Conselleria de Turisme i Treball <http://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?estua=139806&lang=ca&codi=534165&coduo=139806>.

50. Es va autoritzar l'any 2009, però el centre encara no estava acabat.

51. Aquest Pla s'estableix per mitjà de la Resolució de la consellera de Treball i Formació, presidenta del Servei d'Ocupació de les Illes Balears, de 8 d'abril de 2009, per la qual es desenvolupa el Pla Extraordinari d'Orientació, Formació Professional i Inserció Laboral per afrontar l'increment de l'atur registrat en matèria d'itineraris d'inserció personalitzats i ajuts durant el procés de recerca d'ocupació per a l'exercici del 2009 (BOIB 059/2009, de 23 d'abril de 2009).

52. Denominació durant el 2009, abans de passar a ser Conselleria de Turisme i Treball.

53. La cerca de la normativa s'ha fet el juny del 2010 mitjançant la cerca avançada per Conselleria i data de publicació a <http://www.caib.es/govern/sac/normativa.do?coduo=12&lang=ca>. La cerca l'ha feta la Conselleria de Treball i Formació en relació amb la data de publicació de l'1/1/2009 al 31/12/2009, amb el text «accions formatives», «acompanyament ocupació», «contracte-programa» i «orientació». També s'ha fet cerca amb «orientació» a <http://www.caib.es/portaldelciutadabuscadoradv.do?lang=ca>.

- Accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors desocupats.
- Accions formatives amb compromís de contractació.
- Accions formatives en matèria de prevenció de riscos laborals.
- Formació de treballadors prioritàriament ocupats.
- Programa de suport a la formació de treballadors afectats per les mesures de suspensió de contractes previstes en el Pla de suport al sector de fabricació i components del calçat, pells adobades i marroquineria.
- Programa de treball amb suport.
- Programació de serveis orientats cap a processos d'acompanyament a l'ocupació per a col·lectius vulnerables.
- Programes específics de formació adreçats a col·lectius vulnerables respecte del mercat laboral.
- Projectes per a escoles taller, cases d'oficis i tallers d'ocupació.

Pel que fa a les informacions de les accions executades durant el 2009, hem pogut accedir a les dades estadístiques relatives a les accions formatives següents: treballadors preferentment desocupats, col·lectius vulnerables, treballadors preferentment ocupats, convenis instrumentals i formació amb compromís de contractació.

En el marc de la convocatòria adreçada preferentment a persones desocupades, s'han

format un total de 5.369 persones, majoritàriament dones, amb edats compreses entre 25 i 45 anys i de nacionalitat espanyola.

De les 276 accions formatives, 258 les han fetes centres col·laboradors i 18 centres propis. S'han impartit activitats de formació en 21 famílies professionals. El major volum ha estat en les d'Administració i gestió i serveis socioculturals i a la comunitat (53 accions en cada una), hoteleria i turisme (51), informàtica i comunicacions (30), sanitat i transport i manteniment de vehicles (14 en cada una) i agrària (11). El pressupost executat ha estat de 9.700.000,00 euros. (Vegeu els quadres A II-19, A II-20, A II-21 i A II-22.).

La formació per a col·lectius vulnerables envers el mercat de treball l'han feta en tots els casos centres col·laboradors i ha beneficiat 864 persones, la majoria dones, amb edats de 25 a 45 anys i de nacionalitat espanyola.

Les 69 accions formatives dutes a terme corresponen a 12 famílies professionals. El major nombre ha estat en hoteleria i turisme (26), serveis socioculturals i a la comunitat (10) i seguretat i medi ambient (7). El pressupost executat ha estat de 2.345.000,00 euros. (Vegeu els quadres A II-23, A II-24, A II-25 i A II-22.)

La formació professional per a l'ocupació preferentment per a persones ocupades ha beneficiat un total d'11.655 treballadores i treballadors, la majoria homes, amb edats entre 25 i 45 anys i de nacionalitat espanyola. Totes les accions formatives les han fetes agents socials més representatius o representatius del sector, que són els beneficiaris de la convocatòria de formació per a l'ocu-

pació preferentment per a persones ocupades, de les quals, al voltant del 50%, s'han fet en la modalitat teleformació / a distància.

El major volum d'accions correspon a formació complementària (593), administració i gestió (324), informàtica i comunicacions (226), sanitat (98), serveis socioculturals i a la comunitat (91) i comerç i màrqueting (76). El pressupost executat ha estat 8.454.675,80 euros. (Vegeu els quadres A II-26, A II-27, A II-28 i A II-22.)

La formació professional per a l'ocupació mitjançant convenis instrumentals⁵⁴ ha beneficiat un total de 7.072 persones, la majoria dones, amb edats compreses entre 25 i 45 anys i de nacionalitat espanyola. Totes les accions les han fetes centres col·laboradors.

De les 558 accions formatives dutes a terme, la majoria han estat en la família professional de serveis socioculturals i a la comunitat (68), informàtica i comunicacions (62), sanitat (55), formació complementària (54), administració i gestió (53) i hoteleria i turisme (44). El pressupost executat ha estat de 4.364.807,94 euros. (Vegeu els quadres A II-29, A II-30, A II-31 i A II-22.)

La formació amb compromís de contractació ha beneficiat 12 persones i el pressupost executat ha estat de 84.730,00 euros. (Vegeu el quadre A II-22.)

Globalment, la formació professional per a l'ocupació ha beneficiat 24.972 persones. El major percentatge correspon a les accions adreçades preferentment per a persones ocupades (47%),⁵⁵ seguides pels convenis instrumentals (28%), les accions preferentment per a persones desocupades (22%), col·lectius vulnerables (3%) i formació amb compromís de contractació (menys de l'1%). (Vegeu el gràfic A II-20.)

La participació per sexes és lleugerament a favor dels homes (52%), si bé, tal com hem vist en les dades detallades, la major participació masculina es dona en les accions preferentment per a persones ocupades, en què representen el 63,1%, mentre que en la resta la majoria de participants són dones. (Vegeu el gràfic A II-21.)

Per edats, el 62% de participants tenen entre 25 i 45 anys, seguits pels majors de 45 anys (23%) i, en darrer terme, pels menors de 25 anys (15%). El major percentatge de participació dels menors de 25 anys es produeix en la formació per a col·lectius vulnerables, en què representen el 35,6% del total. (Vegeu el gràfic A II-22.)

Per nacionalitats, predomina l'espanyola (83%), seguida per la població estrangera extracomunitària (14%) i per la de la UE (3%). Cal observar que la població estrangera extracomunitària representa el 30,8% de les persones participants en les accions de

54. D'acord amb les fonts de la Conselleria de Turisme i Treball, amb la denominació «convenis instrumentals» es fa referència als contractes programa amb els agents socials i econòmics. Durant l'any 2009, s'han signat aquests tipus de contractes amb les organitzacions empresarials CAEB i PIME, amb el sindicat UGT, amb l'Ajuntament de Palma i amb els consells insulars de cada una de les Illes. Les accions fetes s'adrecen preferentment a persones desocupades, malgrat que hi pot haver algun cas molt excepcional d'alguna acció adreçada preferentment a persones ocupades.

55. D'aquestes dades no se'n pot derivar que la major part de persones que s'han beneficiat de les accions de formació per a l'ocupació durant el 2009 hagin estat persones ocupades, per dues raons: per una banda, perquè a partir del Reial decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula el subsistema de formació professional per a l'ocupació, a les accions preferentment per a persones ocupades hi poden participar també persones desocupades i a les accions preferentment per a persones desocupades n'hi poden participar d'ocupades; per l'altra, perquè les accions que es fan en el marc dels convenis instrumentals són preferentment per a persones desocupades i les accions per a col·lectius vulnerables i les de formació amb compromís de contractació són també per a persones en atur.

formació per a col·lectius vulnerables. (Vegeu el gràfic A II-23.)

Per illes, el 75% de la participació correspon a Mallorca, i el 13 i el 12% a les Pitiüses i a Menorca respectivament. (Vegeu el gràfic A II-24.)

L'anàlisi d'accions formatives per família professional reflecteix que al voltant d'una quarta part corresponen a formació complementària, seguides per administració i gestió (17%), informàtica i comunicacions (13%), serveis socioculturals i a la comunitat (9%) i hoteleria i turisme i sanitat (7% en cada cas). (Vegeu el gràfic A II-25.)

El major percentatge de pressupost executat correspon a les accions per a treballadors preferentment ocupats (39%) i desocupats (34%). El 18% ha estat per a convenis instrumentals, el 9% per a col·lectius vulnerables i menys de l'1% per a la formació amb compromís de contractació. (Vegeu el gràfic A II-26.)

fer per mitjà de dues actuacions: en primer lloc, amb una anàlisi comparada en relació amb la negociació col·lectiva desenvolupada a la resta de comunitats autònomes; en segon lloc, relacionant l'estat de diverses matèries el tractament adequat de les quals en la negociació col·lectiva beneficiaria en gran manera la possibilitat d'intercanviar raonablement flexibilitat en la gestió de la força de treball a favor de l'empresa per seguretat en l'ocupació del treballador, que és la recepta que proposen tant la Unió Europea com els nostres agents socials més representatius en el panorama estatal per adequar les respostes que ofereix el dret del treball a tots els imperatius que actualment planteja l'intercanvi de treball subordinat per salari en les societats d'economia avançada.

Les directrius comunitàries sobre polítiques de cohesió (2007-2013) destaquen que l'impuls cap a la plena ocupació i l'augment de la productivitat depèn d'una varietat d'accions vinculades al desenvolupament del capital humà. En nom d'aquest desenvolupament, la Unió prioritza diversos objectius, entre els quals es troba l'adaptabilitat dels treballadors i les empreses i la flexibilitat laboral. La Unió demana a Espanya, com a altres estats, «que tinguin en compte la funció dels interlocutors socials [per] promoure la flexibilitat combinada amb la seguretat en l'ocupació i reduir la segmentació del mercat de treball». De manera semblant, vegeu la Decisió 2008/618/CE del Consell, de 15 de juliol de 2008, relativa a les orientacions per a les polítiques d'ocupació dels estats membres (2008-2010). Entre nosaltres, l'Acord nacional d'ocupació i negociació col·lectiva 2010 disposa que la negociació col·lectiva desenvolupi en-

2.

RELACIONS LABORALS A LES ILLES BALEARS

En aquest apartat analitzam la negociació col·lectiva, conflictivitat laboral, resolució de conflictes, i, l'absentisme laboral.

2.1.

LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA^(*)

La descripció de l'estat de la negociació col·lectiva a la CAIB durant el 2009 s'ha de

(*) El lector pot ampliar aquesta informació a l'apartat 3.1. La negociació col·lectiva i la prevenció de riscos laborals.